

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra politologie

Volební geografie Jihoafrické republiky
Bakalářská práce

Autor: Miroslav Látal
Studijní program: B6701 Politologie
Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Jan Prouza, PhD.
Konzultant: Mgr. Martin Schmiedl

Hradec Králové, 2020

Zadání bakalářské práce

Autor:	Miroslav Látal
Studium:	F16BP0248
Studijní program:	B6701 Politologie
Studijní obor:	Politologie
Název bakalářské práce:	Volební geografie Jihoafrické republiky
Název bakalářské práce AJ:	Electoral geography of South Africa

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Již od prvních demokratických voleb v Jihoafrické republice neustále vítězí Africký národní kongres (ANC). Dnes je ANC hegemonem jihoafrického stranického systému. Zatím v žádných volbách strana nezískala méně než 60 % hlasů a vyhrávala téměř ve všech provinciích. Odlišná situace existuje v provinciích Kapska, kde voliči vkládají naději do opoziční Demokratické aliance (DA). Tato liberální strana má nejvíce multirasový charakter a od svého vzniku v roce 2000 neustále posiluje. Tradiční třetí silou byla Inkatha Freedom Party (IFP), strana velmi populární v provincii KwaZulu-Natal, nicméně v posledních parlamentních volbách je onou třetí silou nově vzniklá krajně-levicová a nacionalistická strana Economic Freedom Fighters (EFF). Strana apeluje zejména na radikální černošské voliče. Cílem bakalářské práce bude snaha o zjištění rozhodujících socioekonomických faktorů, které ovlivňují vzorce volebního chování v Jihoafrické republice. Práce se bude zaměřovat na zobrazení volební podpory nejdůležitějších politických sil (ANC, DA, IFP a EFF) a socioekonomických indikátorů, které jsou pro ně klíčové. Zmíněné složky budou vzájemně komparovány a zobrazeny v geografickém hledisku. Zároveň bude zkoumat stabilitu politických stran. V časové rovině se bude práce zaměřovat na horizont let 2009 až 2019. Práce nabídne ucelený pohled, jak se v zemi projevuje voličské štěpení. Zároveň odhaluje politické preference a hodnoty různých sociálních skupin, jejich variabilitu a přelévání voličských mas k jiným politickým subjektům.

1. Hulec, Otakar. 2010. Dějiny Jihoafrické republiky. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny. 2. Southall, Roger. 2009. *Zunami: The 2009 South African Election*. Jacana Media. 3. Southall, Roger. 2014. *Election 2014: South Africa*. Jacana Media. 4. Thuynsma, Heather A. 2012. *Public Opinion and Interest Group Politics: South Africa Missing Links?*. African Books Collective. 5. Rule, Stephen. 2017. *Electoral Territoriality in Southern Africa*. Routledge Revivals. 6. Pink, Michal. 2005. *Současné přístupy k volební geografii*. In: *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Eds. Maxmilián, Strmiska a Petr, Fiala. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 148-162. 7. Pink, Michal a kol. 2012. *Volební mapy České a Slovenské republiky po roce 1993: vzorce, trendy, proměny*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 8. Hendl, Jan. 2006. *Přehled statistických metod zpracování dat*. Praha: Portál.

Garantující pracoviště:	Katedra politologie, Filozofická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Jan Prouza, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	15.1.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne ...

.....
Miroslav Látal

Anotace

Látal, Miroslav. *Volební geografie Jihoafrické republiky*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2020, 66 stran. Bakalářská práce.

Již od prvních demokratických voleb v Jihoafrické republice neustále vítězí Africký národní kongres (ANC). Dnes je ANC hegemonem jihoafrického stranického systému. Zatím v žádných volbách strana nezískala méně než 60 % hlasů a vyhrávala téměř ve všech provinciích. Odlišná situace existuje v provinciích Kapska, kde voliči vkládají naději do opoziční Demokratické aliance (DA). Tato liberální strana má nejvíce multirasový charakter a od svého vzniku v roce 2000 neustále posiluje. Tradiční třetí silou byla Inkatha Freedom Party (IFP), strana velmi populární v provincii KwaZulu-Natal, nicméně v posledních parlamentních volbách je onou třetí silou nově vzniklá krajně-levicová a nacionalistická strana Economic Freedom Fighters (EFF). Strana apeluje zejména na radikální černošské voliče. Cílem bakalářské práce bude snaha o zjištění rozhodujících socioekonomických faktorů, které ovlivňují vzorce volebního chování v Jihoafrické republice. Práce se bude zaměřovat na zobrazení volební podpory nejdůležitějších politických sil (ANC, DA, IFP a EFF) a socioekonomických indikátorů, které jsou pro ně klíčové. Zmíněné složky budou vzájemně komparovány a zobrazeny v geografickém hledisku. Zároveň bude zkoumat stabilitu politických stran. V časové rovině se bude práce zaměřovat na horizont let 2009 až 2019. Práce nabídne ucelený pohled, jak se v zemi projevuje voličské štěpení. Zároveň odhaluje politické preference a hodnoty různých sociálních skupin, jejich variabilitu a přelévání voličských mas k jiným politickým subjektům.

Klíčová slova: volební geografie, Jihoafrická republika, všeobecné volby, voličské chování.

Annotation

Látal, Miroslav. *Electoral Geography of South Africa*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2020, 66 pp. Bachelor thesis.

Ever since South Africa's first democratic elections, the African National Congress (ANC) has been continually winning. Today, the ANC is the hegemon of South Africa's party system. So far, in no election has the party won less than 60 % of the vote, winning in almost all provinces. A different situation exists in the provinces of Cape, where voters vote for the opposition Democratic Alliance (DA). This liberal party has the most multiracial character and has steadily strengthened since its creation in 2000. The traditional third force has been the Inkatha Freedom Party (IFP). The party is very popular in KwaZulu-Natal province, however, in the parliamentary elections in 2014, that third force is the newly formed far-left and nationalist party Economic Freedom Fighters (EFF). The party appeals particularly to radical black voters. The Bachelor's thesis will aim to identify decisive socioeconomic factors that influence patterns of electoral behaviour in South Africa. The project will focus on showing electoral support for the most important political forces (ANC, DA, IFP and EFF) and socioeconomic indicators that are crucial to them. The components in question will be mutually compensated and displayed in geographic terms. At the same time, it will examine the stability of the political parties. In the timescale, the work will focus on the horizon between 2009 and 2019. The project will offer a comprehensive look at how voter splits are playing out in the country. At the same time, it reveals the political preferences and values of different social groups, their variability and the spillover of the voter masses to other political entities.

Key words: electoral geography, Republic of South Africa, general election, voting behavior

Obsah

Úvod	7
1. Teoretická a metodologická část	11
1.1. Volební geografie	11
1.2. Použitá metodologie	13
1.3. Společenská štěpení	15
1.3.1. Rasové štěpení	15
1.3.2. Ekonomické štěpení	17
2. Jihoafrická republika.....	20
2.1. Politický, volební a administrativní systém.....	20
2.2. Vybrané politické strany.....	22
2.2.1. African National Congress.....	22
2.2.1. Democratic Alliance	23
2.2.1. Economic Freedom Fighters	25
2.2.2. Inkatha Freedom Party.....	26
3. Volební trendy a území stabilní podpory vybraných stran	28
3.1. African National Congress	28
3.1.1. Volební trendy ANC ve všeobecných volbách (2009-2019)	28
3.1.1. Stabilní volební podpora ve všeobecných volbách (2009-2019)	29
3.1. Democratic Alliance	32
3.1.1. Volební trendy ve všeobecných volbách (2009-2019).....	32
3.1.1. Stabilní volební podpora ve všeobecných volbách (2009-2019)	33
3.1. Economic Freedom Fighters.....	36
3.1.1. Volební trendy EFF ve všeobecných volbách (2014-2019).....	36
3.1.1. Stabilní volební podpora EFF ve všeobecných volbách (2014-2019)	37
3.1. Inkatha Freedom Party.....	39
3.1.1. Volební trendy IFP ve všeobecných volbách (2009-2019).....	39
3.1.1. Stabilní volební podpora ve zkoumaných volbách	40
4. Souvislost rasových a ekonomických proměnných s podporou vybraných politických stran.....	42
4.1. Rasové proměnné.....	44
4.1.1. Černí Jihoafričané	44
4.1.2. Bílí Jihoafričané	45
4.1.3. Barevní Jihoafričané	46
4.1.4. Indičtí Jihoafričané.....	47
4.1.5. Rasové skupiny obecně.....	48
4.2. Ekonomické proměnné	50
4.2.1. Nezaměstnanost	50
4.2.2. Domácnosti s nízkými nebo žádnými příjmy.....	51
4.3. Zvláštnost provincie KwaZulu-Natal.....	53
Závěr	56
Zdroje.....	60
Prameny	60
Internetové zdroje	60
Noviny	61
Literatura.....	61
Seznam zkratk	66

Úvod

Společnost v Jihoafrické republice patří k nejvíce heterogenním na světě. Nejen rasově, ale i jazykově (Hulec 2010: 331). Socioekonomické rozdíly jsou také velmi výrazné, například výše příjmů černých Jihoafričanů v roce 2015 dosahuje pouhých 20 % příjmů bílé minority (Statistics South Africa 2015).

Tyto rozdíly mají historické kořeny, které jsou spjaty s rasismem. Znamky rasismu se projevovaly již od příchodu prvních evropských osadníků v 17. století a jejich náboženskému přesvědčení o své nadřazenosti. Přesvědčení o nadřazenosti bylo také jedním z hlavních motivů, proč se v první polovině 19. století rozhodlo mnoho Búrů vydat na tzv. Velký trek za řeku Orange, aby unikly britské koloniální legislativě, která se vyznačovala abolicionistickým charakterem. Není náhodou, že pozdější rasistický režim Apartheidu byl široce podporovaný zejména odtud (tedy z východní oblasti země). Tuto skutečnost může do jisté míry potvrzovat referendum z října 1960 o tom, zda by se Jižní Afrika měla stát republikou a jít cestou vyšší suverenity (Thompson 2000: 70–187). Možná nejvíce bolestivou etapou v dějinách země se stal režim Apartheidu. Režim byl konstruován a veden radikální Národní stranou, kde mnozí členové během druhé světové války považovali nacistický režim v Německu za inspiraci (Del Boca, Giovana 1969: 381–383). Apartheid trval dlouhých 41 let a následky ve velmi viditelné formě můžeme vnímat do dnešních dnů.

Dva zmíněné aspekty (tedy pohnutá historická zkušenost s rasismem a polarizovaná společnost) daly základy charakteru politickému systému v demokratické Jižní Africe, jak jej známe dnes.

První aspekt nám ukazuje, jak pohnutá minulost dala základy současnosti. Černošský odpor vůči rasistickému režimu vynesl na politické výsluní osobnosti jako Nelson Mandela, Oliver Tambo nebo Joe Slovo a s nimi spojenou stranu African National Congress (ANC) nebo Mangosothu Buthelezi za stranu Inkatha Freedom Party (IFP). Mezi bělošskou menšinou se stal lídrem Frederik Willem De Klerk za reformovanou Národní stranu (NP). Národní strana byla však později nahrazena Democratic Alliance (DA) pocházející z prostředí liberální bělošské opozice (Mottiar 2015: 108–112).

Kromě nových politických elit a stranického systému ovlivnila zkušenost s rasismem i voličské základny. Například barevní Jihoafričané, kteří byli obyvatelé Kapské provincie, nikdy příliš neměli v oblibě ANC. Již od roku 1994 se klonili spíše k bělošským politickým elitám. Obdobný vývoj můžeme vysledovat i u indické menšiny (Zimák 2003: 62–79). Naopak černošská populace, která byla segregována nejvíce, se v naprosté většině postavila za strany, které v době Apartheidu reprezentovali černošský odpor. I mezi touto rasovou skupinou však vznikaly rozpory. IFP byla na rozdíl od ANC vždy více nakloněná reformám a spolupráci s režimem. Později se postavila na stranu opozice vedené NP, jelikož požadovala federalizaci, což bylo v rozporu s politikou ANC. Druhý aspekt nám ukazuje, jak dnešní společností hýbe její různorodost. Lidé nemají pouze odlišný etnický původ, ale jsou mezi nimi i obrovské ekonomické nerovnosti. Bílá minorita má výrazně lepší ekonomické postavení, než zbytek populace. Na opačné straně vidíme mnoho obyvatel, kteří žijí v podmínkách rozvojového světa. Mnozí z těchto znevýhodněných lidí se stali zdrojem pro vzestup radikální strany Economic Freedom Fighters. Strana se opírá o ekonomicky znevýhodněné a radikální voliče, kteří již nevěří tradičním stranám, které měly reprezentovat jejich zájmy. Vznik strany tak přímo reaguje na současné problémy spojené s heterogenitou společnosti.

Cílem práce je zjistit, jaká společenská štěpení jsou zásadní pro politickou scénu současné Jižní Afriky a jaké se tu objevují trendy. Ač vzniklo na toto téma mnoho studií, autoři se stále přou o to, jaké štěpení je lepším prediktorem volebních výsledků. Tato práce má za úkol svými výsledky přispět do debaty. Nabízejí se tedy dvě hlavní výzkumné otázky:

- *Kde mají nejsilnější strany jihoafrického stranického systému ANC, DA, EFF a IFP své území stabilní podpory a jak se toto území mění v čase?*
- *Jaké společenské a ekonomické faktory ovlivňují voličské chování ve volbách od roku 2009?*

Práce je vychází z empiricko-analytického přístupu. Bude se vyznačovat jak kvantitativním, tak kvalitativním charakterem. Přístup kvantitativní analýzy bude použit k rozboru volebních výsledků a korelací. Kvalitativní analýza bude použita k zhodnocení meziročních změn k analýze vymezených politických stran a

vysvětlení kauzálních vztahů plynoucích z korelační analýzy, která je použitou metodou v práci. V mapách a textu je použita jak synchronní, tak diachronní komparace. Práce je ukotvena ve volební geografii a použit je tu kompozitní i kontextuální přístup.

Jelikož se práce zabývá současnou Jihoafrickou republikou, časový úsek spadá do poslední dekády začínající rokem 2009. Zkoumány budou všeobecné volby 2009, 2014 a 2019.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola má teoretický charakter a představuje relevantní konfliktní linie pro zemi, druhá představuje samotnou Jihoafrickou republiku a zkoumané politické strany. Poslední dvě kapitoly jsou již praktické a odpovídají na výzkumné otázky.

Jak již bylo zmíněno, první kapitola je teoretická. V první části popisuje volební geografii jako vědeckou disciplínu. Začíná historií, která sahá do začátku 20. století a vytyčuje nejdůležitější mezníky tohoto vývoje. Nabízí také pohled do jihoafrického kontextu. Druhá část v sobě zahrnuje metodologické nástroje. Představuje i základní přístupy volební geografie dle Michala Pinka (2012) a jak budou v práci využity. Součástí jsou i statistické zdroje a představení dat. Třetí část kapitoly popisuje společenské štěpení v Jihoafrické republice. Zde jsou vybrány linie rasové a ekonomické. Obě linie jsou rozebírány a je nastíněn diskurz, který se o nich vede. V závěru každé podkapitoly jsou popsány hypotézy dle kterých budou v následujících kapitolách posuzovány.

Druhá kapitola představuje politický systém země a zejména pak vybrané politické strany (ANC, DA, EFF a IFP). Nastiňuje se zde dělba moci, volební systém a administrativní členění. Dále jsou zde popsány čtyři zmíněné politické strany, jejich historický kontext, ideologická a programová stránka.

Třetí kapitola odpovídá na první výzkumnou otázku a tudíž má za úkol detekovat území stabilní volební podpory vybraných stran v posledních třech všeobecných volbách. Popsány tu jsou i volební trendy nejen v celé zemi, ale i jednotlivých provinciích.

Základ čtvrté kapitoly tvoří druhá výzkumná otázka, která zkoumá, jaké sociální faktory ovlivňují voličské chování. Vymezeny tedy jsou rasové a socioekonomické proměnné. Rasovou linii budou zahrnovat všechny rasové

skupiny určené dle toho, jak je vymezuje hlavní statistický úřad Jihoafrické republiky, tedy černí, bílí, barevní a indiští Jihoafričané. Socioekonomická linie bude zahrnovat proměnné nezaměstnanosti a výše příjmů.

Základními zdroji pro metodologickou inspiraci dvou posledních kapitol je literatura od Michala Pinka (2018; 2012), Petra Vody (2015), Lud'ka Sýkory a Petra Jehličky (1991), Davida Kosteleckého (2014) a Jana Hendla (2012).

V článku od Lud'ka Sýkory a Petra Jehličky s názvem *Stabilita regionální podpory tradičních politických stran v českých zemích* (1991) bylo zjištěno, že volební vzorce na území dnešní České republiky vykazují kontinuitu i přes 40 let komunistické vlády. Využívaná v této práci bude zejména jejich metoda detekce území se stabilní podporou. Následují práce Michala Pinka, kde publikoval článek *Současné přístupy k volební geografii* (2005) a knihu *Volební mapy České a Slovenské republiky po roce 1993: vzorce, trendy, proměny* (2012). Článek vysvětluje politické procesy spojené s prostorem. Zároveň tu je popis volební geografie, jako volební disciplíny. Kniha zkoumá stabilitu a změnu voličského chování v České a Slovenské republice od roku 1992. Zde zapojuje i socioekonomické vlastnosti společnosti, díky kterým může tyto proměny v čase vysvětlit. Petr Voda se svoji knihou *Jaká je role postkomunismu? Volební geografie České a Rakouské republiky 1990-2013* (2015) pokouší na základě socioekonomických proměnných zjistit, jak se liší voličské základny politických stran obou zemí, které mají jinak mají patřit do stejné stranické rodiny. David Kostelecký a jeho kniha *Koho volí Vaši sousedé? Prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny* (2014) zkoumá změny prostorových volebních vzorců v čase a snaží se vysvětlit proč tomu tak je. Pozornost je tu věnována i volbám během let 1918 až 1938, kde jsou volební mapy detailně zpracovány. Kniha se pokouší vysvětlit proměny jak z kontextuálního, tak kompozitního přístupu. Jan Hendl v knize *Přehled statistických metod zpracování dat* (2012) poskytuje mimo jiné popis a operacionalizaci s nástroji, které se pro volební geografii používají.

1. Teoretická a metodologická část

1.1. Volební geografie

Volební geografie je dnes pevnou součástí politické geografie. Předmětem zkoumání volební geografie je politické, přesněji volební dění ve vymezeném geografickém prostoru. Spojuje v sobě tři hlavní vědy – politologii, geografii a sociologii (Pink 2012: 6–8).

Historie oboru volební geografie se datují od začátku 20. století. Mezi pionýrské práce bychom mohli označit výzkum Alfreda Siegfrieda, který roku 1913 zkoumal vztah mezi volebními výsledky a různými faktory v západní Francii. K velkému rozvoji dochází od 60. let, kdy zdokonalování výpočetní techniky znamenalo vzestup systematických kvantitativních studií, které stojí na pokročilých statistických metodách (Taylor, Flint 2000: 237). Zatímco v americkém prostoru se stali důležitými postavami Ronald Johnston a Peter Taylor, jejichž zásadní publikací se stala v roce 1979 *Geography of Election*, v západoevropském prostoru to byli Stein Rokkan a Seymour Martin Lipset, kteří na konci 60. let vytvořili koncept tzv. konfliktních linií. Dodnes je tento koncept vlivný, jako teoretické zázemí mnoha studií volební geografie zkoumající evropský (zejména západoevropský prostor) (Voda 2015: 11–12; Pink 2012: 6).

V současnosti se mezi nejvýznamnější autory v této oblasti řadí britský sociální geograf Ronald J. Johnston, který toto studium rozčleňuje do pěti základních oblastí: 1) geografická organizace voleb, 2) vliv místních faktorů, 3) vliv prostorové rozmanitosti volebních výsledků na vytváření zastupitelských sborů, 4) rozdíly ve volebních výsledcích v prostoru, 5) prostorová variabilita moci, která vychází ze zvoleného orgánu (Pink 2005: 151–152; Johnston 2000). Dalším autorem je americký politický geograf Colin Flint. Ten ukazuje důležitost ideologického přesvědčení jedince a historický kontext zkoumaného území. (Flint 2000). V neposlední řadě Peter Taylor ve své knize *Geography of Elections* (2014) shrnuje diskurz v oboru a aplikaci různých myšlenek a konceptů ze sociální geografie do geografie voleb. Mezi další významné autory patří John Robert Victor Prescott a jeho díla *International Frontiers and Boundaries: Law, Politics and Geography* (2008) nebo či Charles Pattie, který se často zaměřuje na volební geografii Spojeného Království. Sem bychom mohli zařadit například *Not all campaigns are*

created equal: Temporal and spatial variability in constituency campaign spending effects in Great Britain, 1997–2015 (2019) či *Putting Voters in their Place: Geography and Election in Great Britain* (2006).

V českém prostředí se obor rozvíjí od začátku 90. let. Mezi české pionýry v této době patří Luděk Sýkora a Petr Jehlička, kteří roku 1991 v rámci Sborníku české geografické společnosti publikovali práci *Stabilita regionální podpory tradičních politických stran v českých zemích (1920–1990)* (1991). Mezi další významné autory lze zařadit Michala Pinka, Davida Kosteleckého či Pavla Šaradína.

V jihoafrickém kontextu se na volební geografii významně podílí Stephen Rule. Nespecializuje se pouze na Jihoafrickou republiku, ale i na africký kontinent. Mezi jeho zásadní práce patří například *Electoral Territoriality in Southern Africa* (2000), která se zaměřuje na srovnání volebních vzorců v sedmi zemích jižní části afrického kontinentu. Zkoumá zde, jaký vliv má na volební geografii aspekty jako urbanizace, rozložení jazyka, rasy a etnika. Jeho hlavní pozornost je však upřena na samotnou Jihoafrickou republiku, kdy zkoumá různá témata, jako náboženství, problematiku tzv. townshipů (slumů na předměstích velkých měst) a podobně. V poslední době je dobré zdůraznit jeho práci *Geography and voting: the growth of urban opposition in South Africa two decades after democratisation* (Rule 2017), kde detailněji zkoumá volební geografii velkých jihoafrických měst v lokálních volbách 2016. Dochází zde například k závěru, že nový přichází nový trend, kdy je opoziční Democratic Alliance stále populárnější u černé městské střední třídy a to zejména v Johannesburgu, baště ANC. Další významnou osobností je Roger Southall, mezi jehož zásadní knihy související s touto tematikou se řadí *Zunami! The South African elections of 2009* (2009) a *Election 2014: South Africa* (2014). V obou knihách se kromě obecné analýzy voleb zaměřuje na nové aktéry a jak mění zavedené štěpící linie. Ve volbách 2009 to je Congress of the People a o pět let později Economic Freedom Fighters. Obě strany spojuje odštěpení od vládnoucího African National Congress. Pozornost je také věnována štěpení uvnitř černé majority. Mezi další autory zainteresované v tématu se řadí Daniel de Kadt, Horacio A. Larreguy či Yolanda Sadie.

Co se týče přístupů ve volební geografii, Michal Pink (2012) vymezuje dva základní, a to kompozitní a kontextuální přístup. Pro kompozitní přístup je klíčové hledání souvislostí mezi jedincem a jeho příslušností ke skupině, na což odkazují

obě výzkumné otázky. Přístup vychází z předpokladu, že jedinci, kteří patří do stejné společenské skupiny, mají podobné chování, jelikož mají podobné postavení, zájmy a hodnoty. Pro užívání přístupu je nutné znát strukturu obyvatelstva v daném obvodu. Pro první výzkumnou otázku bylo zvoleno pět zkoumaných oblastí, tedy (1) rasové složení, (2) jazykové složení, (3) podíl domácností, jejichž příjmy jsou nižší než 4800 Randů za měsíc nebo žádné, (4) podíl nezaměstnaného a nezaměstnaného mladého obyvatelstva (do 26 let). Pomocí těchto faktorů¹ bude zkoumán vztah voličů k vymezeným politickým stran. Kontextuální přístup se zaměřuje na prostor, v němž jedinec žije. Základní jednotkou není jedinec, ale populace celého zkoumaného obvodu. Přístup říká, že dva jedinci ze stejné sociální skupiny, ale z jiného regionu mají rozdílné hodnoty. Rozdílnost hodnot je způsobena rozdílnými zkušenostmi jedinců v různých obvodech (Pink 2005: 152–153).

1.2. Použitá metodologie

Obě výzkumné otázky stojí na korelační analýze, která zjišťuje vztah mezi dvěma proměnnými. K tomu bude použit tzv. Pearsonův korelační koeficient, který i přes své nedostatky zůstává nejdůležitější mírou síly vztahu dvou spojitých proměnných X a Y (Hendl 2012: 253). Užívání koeficientu je běžnou součástí studií v rámci volební geografie (Voda 2015; Pink 2005; 2012; Kostelecký 2014).

Pearsonův korelační koeficient bývá označován r a jeho hodnoty jsou v intervalu $\langle -1, 1 \rangle$. Krajní hodnoty zde ukazují dokonalou korelaci, přičemž -1 se vztahuje k negativní a 1 k pozitivní korelaci. Hodnota 0 nám naopak neukazuje žádný vztah mezi proměnnými. Pokud má však asociace nelineární tvar, vztah tu být může (Mareš, Rabušič, Soukup 2015: 280). Hendl (2012: 254–256) vymezuje pásma síly asociace podle velikosti korelačního koeficientu r následně:

¹ Vyjmenované faktory jsou vybrány dle hlavního statistického zdroje této práce Statistics South Africa, který nabízí údaje o územních jednotkách municipalit, které se tu používají (viz. Statistics SA 2011). Proměnná vzdělání nakonec nebyla vybrána kvůli velkému zkreslení dat, u ostatních proměnných se již nepředpokládá vztah k účelu práce, jedná se kupříkladu o zemědělské statistiky atd.

Tabulka č. 1 - Pásma síly asociace dle korelačního koeficientu r

Hodnoty r	Síla asociace
0,00 – 0,09	Žádná či triviální
0,10 – 0,29	Malá
0,30 – 0,69	Střední
0,70 – 1,00	Velká

(Zdroj: Hendl 2012: 256)

Daný koeficient bude použit zejména pro druhou výzkumnou otázku, která se zabývá vztahem mezi socioekonomickými proměnnými a vybraných politických stranami. Další nutnou součástí této práce je vymezení voličského jádra a s tím související stabilní územní podpory vymezených politických stran. Zde bude použita metoda detekce území volební podpory od Petra Jehličky a Luděkem Sýkorou (1991). Postup při vymezení stabilní podpory spočívá v tom, že volební zisky ze všech obvodů určitého politického subjektu se sečtou a podělí dvěma. Tím se získá 50 procentní předělová hranice. Výsledky subjektu se seřadí od nejvyššího po nejnižší a v tomto pořadí se následně sčítají až do okamžiku, kdy se podaří dosáhnout již zmíněné 50 procentní hranice. Volební obvody, které se překročí tuto předělovou hranici, jsou volebními obvody, kde má určitá politická strana jádro své podpory a pokud se započteme více roků, můžeme mluvit o stabilních obvodech (Jehlička, Sýkora 1991: 84–85). Pro lepší přehlednost a komparování map se tato metoda použije i u strukturálních proměnných. Zde se bude pracovat i se 75 procentní hranicí pro lepší zobrazení dané problematiky.

Socioekonomické a rasové údaje budou pocházet primárně z oficiálního statistického portálu Jihoafrické republiky Statistics South Africa (Stats South Africa 2011). Korelace bude probíhat v rámci obvodů tzv. municipalit, kterých je v zemi 234. Volební výsledky budou pramenit z Electoral Commission of South Africa (Electoral Commission of South Africa 2009; 2014; 2019) a portálu SA Election Result Map (SA Election Result Map 2019).

1.3. Společenská štěpení

Afilaci voličů k politickým stranám můžeme vysvětlovat různými způsoby. Záleží na podobě společnosti, která vzešla z určitého historického kontextu. Donald L. Horowitz (1985: 86) tvrdí, že v hluboce rozdělených společnostech, je podpora stran založena na konfliktních liniích, které rozdělují samotnou společnost.

O volebním chování v Jihoafrické republice bylo provedeno mnoho studií. V rámci tohoto diskurzu existuje konsensus o dvou hlavních štěpících liniích, jmenovitě to jsou linie rasové a třídní, které se navzájem kříží. To, v čem se však liší, je jiný pohled na důležitost určitého štěpení, které by mělo být primárním prediktorem podpory politických stran (García-Rivero 2006: 58–60). Prediktory mohou být také politická kultura, informační síť nebo voličské zájmy (Gibson, Growns 2002: 212–222). Limity této práce však neumožňují pracovat s těmito proměnnými.

Kupříkladu Justin Sylvester (2009) tvrdí, že to je ekonomická třída a rasová skupina, ale věří, ekonomické linie se v budoucnu stanou vlivnějšími. Rocco W. Ronza (2016) naopak dává větší váhu rasové skupině a sem se řadí i Roger Southall. Martin Riegel (2014) považuje za důležité linie i jazykové. Tato práce se bude držet dvou základních linií, tedy rasové a ekonomické.

1.3.1. Rasové štěpení

Rasová linie je v jihoafrickém kontextu pevná součást debat o společenském štěpení. Jak vysvětluje Hana Horáková (2007: 125), během režimu Apartheid byla hlavním klíčem k hierarchizaci společnosti právě rasová příslušnost, která určila, kdo bude mít jaké postavení. Dědictví této politiky přetrvává a dle Horákové volí Jihoafričané převážně dle rasového klíče. Podobnou důležitost rasové příslušnosti ve volebním chování vidí i Carlos Rivero-García (2006) či Rocco W. Ronza (2016).

Rasové štěpení do velké míry odráží nacionalistický či diskurz v zemi. Nejviditelnější je polarizace mezi černými a bílými Jihoafričany, kterou odráží současná debata. Tu ovládá tzv. afrikanismus a s tím související africká renesance. Přístup začal být vlivný od vlády Thaba Mbekiho a za priority si dává užší vazby se zbytkem kontinentu, podporu domorodé kultury a ekonomické zvýhodnění dříve utlačovaných. Na tomto zvýhodňování profitují zejména černí Jihoafričané. Bílí Jihoafričané, kteří mají odlišné vize země, tvoří hlavní opozici. Tyto protikladné

pohledy se odráží i na politické rovině. Obě populační skupiny se téměř výhradně hlásí k jiným subjektům po celou dobu demokratického zřízení (Horáková 2012: 127–132; 2018: 120–127). Navzdory tomuto dichotomickému soupeření zůstávají v pozadí dvě zbývající rasové skupiny. Barevní i indiští² Jihoafričané zůstávali během dob Apartheidu jakýmsi mezičlánkem mezi privilegovanými bělochy a utlačovanými černochy. Identita tu není tak jasně daná, jako u zbývajících rasových skupin. Horáková (2012: 135–136) zde tvrdí, že věci, která spojuje barevné Jihoafričany zůstává fyzický vzhled, kulturně i politicky se část cítí být bližší bílým a jiná černým Jihoafričanům. Dle volebních výsledků se však obě menšiny hlásí spíše k bělošské DA a jiným opozičním subjektům nežli k vládnoucí ANC (Sylvester 2009: 2; Politicsweb 2014).

Současným trendem dle Ronzy (2016: 88) je linie černí Jihoafričané versus menšiny, které tvoří zbytkovou populaci. Nicméně opoziční DA v posledních letech zaznamenala jisté úspěchy u městských černochů. Rivero-García (2006: 68) se naopak zaobírá limity pro multirasové politické subjekty. Navzdory neúspěchům a skandálům ANC zůstává jeho podpora bezpečně nad 50 %, jelikož mnoho voličů černé pleti považuje hlavní opozici DA za stranu bohatších menšin, a to zejména bělochů. Kritika relevantnosti rasových linií se obecně točí okolo ekonomických tříd, vedle kterých mají rasové linie začínají ztrácet význam (Sylvester 2009, Rivero-García 2006, Gibson a Grown 2002). O tom však bude pojednávat následující podkapitola.

Použití rasových linií v rámci společenského štěpení je pro zemi nepochybně na místě. Tato práce vychází z rozdělení rasových skupin dle vlády Jihoafrické republiky, pod kterou patří hlavní statistický úřad Statistics South Africa (2011), odkud čerpá data. Ty jsou čtyři a patří sem černí, bílí, barevní a indiští Jihoafričané. V rámci práce bude korelován vztah *vybraných stran a všech čtyř rasových skupin*. Každá korelační analýza bude vycházet z hypotézy. Ty jsou následující³:

² V Statistics South Africa označování jako *Indian/Asian South Africans*, řadí se tedy mezi ně i další Asiáté žijící na území JAR. Nicméně těch je minimální počet (viz. Statistics South Africa 2011).

³ Korelovány budou osoby, které se při posledním sčítání lidu (Statistics South Africa 2011) přihlásili k černé, bílé, barevné a indické rasové skupině s výsledky všech čtyřech zkoumaných stran v posledních třech všeobecných volbách na základě 234 municipalit.

- 1) Černí Jihoafričané vykazují silný záporný vztah k DA a pozitivní k ostatním zkoumaným stranám. Ten ve zkoumaných volbách zůstane víceméně konzistentní.
- 2) Bílí Jihoafričané vykazují silný pozitivní vztah k DA a negativní k ostatním zkoumaným stranám. V rámci zkoumaných voleb bude vrchol podpory DA rok 2014, tedy dosažení nejvyšších hodnot Pearsonova koeficientu.
- 3) Barevní Jihoafričané budou vykazovat pozitivní vztah také k DA, ale nikoliv tak silný, jako u zástupců bílé minority. Výrazný vliv bude ve všech zkoumaných volbách mít i ANC. Postupem času však bude vztah k ANC stále více oslabovat.
- 4) Indičtí Jihoafričané budou vykazovat stejné voličské chování jako příslušníci barevné rasové skupiny.
- 5) Poslední hypotéza souvisí s obecným pojetím rasových skupin. Zatímco příslušníci všech rasových skupin mimo černé budou vykazovat silný vztah k DA, černí k ostatním zkoumaným stranám. Korelace bude prováděna mezi příslušníky všech rasových skupin mimo černé a výsledky zkoumaných stran. Zde bude zejména záležet na velikosti korelačních hodnot, které budou následně komparovány s hodnotami ekonomických proměnných. Za úkol má ukázat, jak moc je tato linie relevantní.

1.3.2. Ekonomické štěpení

Jihoafrická republika je zemí ekonomických nerovností. Jak píše Heribert Adam (1995: 457), Jižní Afrika reprezentuje mikrokosmos globálních konfliktů, kde se v jednom státě střetává první svět s tím třetím.

Justin Sylvester (2009: 1–5) upozorňuje, že se otázce rasového štěpení dává až příliš mnoho prostoru, ale ekonomická třída je lepším ukazatelem. Úroveň identifikace dle rasy je populární stále méně. V 90. letech tu bylo mnoho voličů ANC, kteří je podporovali jako symbol boje proti někdejší bílé nadvládě a zdůrazňovali zde svoji identitu. Nicméně čím dál více stojí její podpora na ekonomických faktorech. Projevuje se to zejména u mladé generace, která nemá s Apartheidem tolik společného. Rivero-García (2006: 68) uznává, že rasa je důležitým prediktorem, ale vysvětlování pomocí ní příliš zjednodušuje komplexní

realitu země. Důležitost ekonomických nerovností potvrzuje i H. Horáková (2018 105–107; 111–113), která uvádí, že nerovnost je hlavní překážkou tvorby jednotného národa. Různé ekonomické třídy v důsledku nerovnosti se segregují vůči těm ostatním a jejich následné postoje se výrazně liší. I díky těmto aspektům zaznamenala extremistická strana EFF úspěch.

Ekonomické a třídní štěpení je další pevnou součástí jihoafrické reality. Velký význam přináší i v rámci černé majority. Zde nám totiž dokáže popsat rozdíly i mezi volební podporou ANC a EFF. Dělení dle rasových skupin by toho nebylo schopné. Pro následnou korelaci jsou vybrány dvě základní kategorie. Zkoumán bude vztah mezi *podporou stran a výši příjmů (lidé žijící v chudobě a střední třídou) a nezaměstnaností (celkovou a u mladých lidí do 26 let)*. Hypotézy jsou následující:

- 1) Nezaměstnaní budou mít velmi silnou pozitivní korelaci se stranami ANC a EFF, naopak zápornou s DA. V průběhu času bude tato korelace zesilovat především u EFF. Stav u mladých nezaměstnaných (do 26 let) bude stejný, jako u všech nezaměstnaných s tím rozdílem, že korelace k EFF budou ještě silnější. Předpokládá se totiž, že EFF je velmi populární stranou u mladých voličů.⁴
- 2) Osoby s nízkými nebo žádnými příjmy budou mít silnou pozitivní korelaci s ANC a EFF. V průběhu času zde bude EFF významně sílit a ANC upadat. Je totiž předpokládáno, že osoby patřící do příjmově nejnižší skupiny přechází od ANC k EFF. Korelován bude vztah domácností s příjmy do 4800 randů za měsíc⁵ nebo žádnými a určených politických stran.
- 3) V rámci provincie KwaZulu-Natal bude také probíhat korelace nezaměstnaných a nejhudších osob, jelikož předmětem zájmu je místní černošské obyvatelstvo a strana IFP. Z politických stran tu není zahrnuta DA, kde se nepředpokládá větší odchylka o celonárodního trendu. Analýza bude probíhat v rámci 51 municipalit, které provincie KwaZulu-Natal

⁴ Do Korelační analýzy budou zahrnuty osoby, které se přihlásily jako nezaměstnaní a osoby do 26 let, které se přihlásily jako nezaměstnaní (Statistics South Africa 2016). Korelován bude vztah mezi těmito dvěma skupinami obyvatel a čtyřmi zkoumanými politickými stranami z třech posledních parlamentních voleb na základě 234 municipalit.

⁵ Statistics South Africa uvádí v tomto případě pouze domácnosti. V rámci příjmových pásem stanovených Statistics SA jsou domácnosti, jejichž měsíční příjmy nepřesahují 4800 Randů řazeny do nejnižšího příjmového pásma, poté následují už jen domácnosti bez příjmu (viz. Statistics South Africa 2011).

zahrnuje. V rovině nezaměstnaných i nejchudších osob se předpokládá nejsilnější pozitivní korelace s IFP. Nicméně nejvyšší nárůst se čeká u EFF.

2. Jihoafrická republika

2.1. Politický, volební a administrativní systém

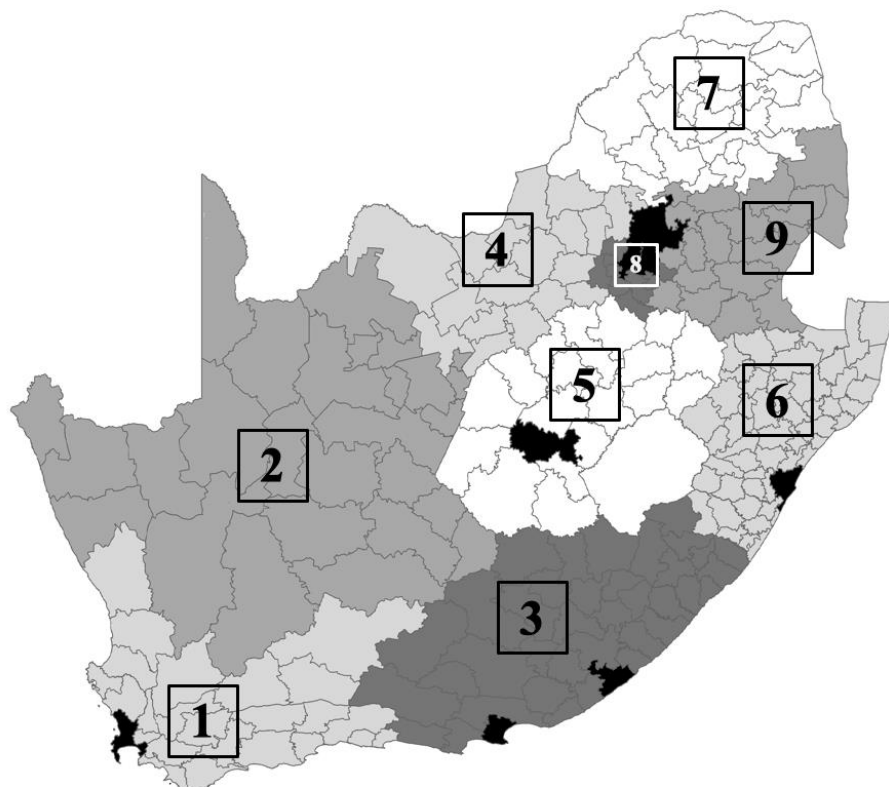
Jihoafrická republika je demokratický a unitární stát s prezidentským systémem. Základním zákonem je ústava, která pochází z roku 1996. Exekutivní moc tvoří prezident, legislativní moc je tvořeno Národním shromážděním, které disponuje dvěma komorami. Jejich rozložení sil je asymetrické (South African Government 1996: 25–47).

Od prvních svobodných voleb z 6. dubna 1994 se všeobecné volby konají každých pět let, kde voliči vybírají složení Národního shromáždění a provinčních zákonodárných sborů zároveň. Je tu tzv. uzavřená kandidátka, takže voliči nevybírají jednotlivé kandidáty, ale strany. Funguje tu systém poměrného zastoupení bez uzavírací hranice. Proporční zastoupení není nijak modifikované. Třetí a zároveň poslední typ voleb jsou volby lokální, kdy se volí do tzv. municipalities, což jsou správní jednotky pod úrovní provincií. Tyto volby se v minulosti konaly poněkud nepravidelně, dnes se konají každých pět let (South African Government 1996: 113–117; South African Government 2018: 8).

Jak bylo zmíněno, země je unitární a záležitostem spojeným s decentralizací se věnují ústavní kapitoly 6 a 7. Země je složena z devíti provincií, osmi metropolitních municipalit (metropolitan municipalities), 44 okresních municipalit (district municipalities) a 204 lokálních municipalit (local municipalities), což jsou zároveň nejmenší správní jednotky (South African Government 2019: 194–201).

Jak upozorňuje Jonathan H. F. Wright (2014: 4), země vykazuje federativní prvky. Zároveň ale potvrzuje, že země se liší od federací, takže je právem považována za unitární stát. Důvodem může být i vyjednávání v období tranzice k demokracii. De Klerk za Národní stranu a Buthelezi za Inkatha Freedom Party požadovali federaci až konfederaci, naopak Mandela za ANC silnou ústřední vládu. Výsledkem byl unitární stát s devíti provinciemi se výraznou samosprávou (Hulec 2010: 269–276).

Mapa č.1 – Administrativní mapa Jihoafrické republiky dle municipalit

(Zdroj: vlastní zpracování, předloha pochází od Municipalities of South Africa)

* Provincie jsou označeny čísly a rozlišeny barevně, černě vyznačené municipality jsou tzv. metropolitní municipality (v nich se nacházejí velkoměsta).

Na mapě č. 1 je země rozdělena dle municipalit, na základě kterých bude probíhat korelační analýza. Barevně jsou odlišeny provincie a metropolitní municipality. Metropolitní municipality označují velkoměsta s přilehlým územím a budou použity ke korelační analýze ve třetí kapitole v rámci odlišení černošské střední třídy, která by měla mít právě tady své jádro. Na západě země leží provincie Western Cape (č. 1) s metropolitní municipalitou City of Cape Town (s městem Kapské Město a okolí), Eastern Cape (č. 3) s metropolitní municipalitou Nelson Mandela Bay (součástí je město Port Elizabeth) na jihozápadě a Buffalo City na jihovýchodě (součástí je město East London). Pouštní provincie Northern Cape je označena číslem 3. Ve střední části země leží provincie Svobodný stát (č. 5) s metropolitní oblastí Mangaung (město Bloemfontein) a Gauteng (č. 8) s oblastmi City of Tshwane (Pretoria), která leží na severu a pod ní City of Johannesburg (Johannesburg) a Ekurhuleni (Germiston). Sever země je tvořen provinciemi North West (č. 4) a Limpopo (č. 7). Mapu nám uzavírají provincie na jihovýchodě. Vidíme

provincii Mpumalanga (č. 9) a KwaZulu-Natal (č. 6) s metropolitní municipalitou eThekweni (Durban).

2.2. Vybrané politické strany

2.2.1. African National Congress

Historie African National Congress začíná již v roce 1912, kdy černošští intelektuálové chtěli vytvořit organizovaný odpor vůči rasistickým zákonům tehdejší Jihoafrické Unie (Zimák 2003: 35). Během Apartheidu ANC organizoval řadu nenásilných protestů, po kterých většinou přicházela masová zatýkání. V roce 1955 Kongres se svými spojeneckými organizacemi schvaluje tzv. Chartu svobody. Byl to vůbec první program o tom, jak by měla vypadat demokratická Jižní Afrika. Na začátku 60. let byla organizace zakázána úplně, zároveň sílilo přesvědčení, že pacifistický přístup k boji nic neřeší. Vznikla militantní skupina Umkhonto we Sizwe (Kopí národa), kterou vedl Nelson Mandela. To však netrvalo dlouho, protože v roce 1964 bude Mandela a další důležité funkcionáři odsouzeni na doživotí (Thompson: 180–214)

Velkým zlomem se stal rok 1976. Tehdy fotografie z brutálního policejního zásahu v Sowetu oběhly celý svět a mezinárodní izolace Jižní Afriky začala slábit. Od druhé poloviny 80. let byl režim k ANC a jeho představitelům stále svolnější. Naprostý zvrat přišel s nástupem Frederika Willema de Klerka. Mandela byl propuštěn a země se začala připravovat na nový demokratický režim (Zimák 2003: 64–74).

Začátek 90. let byl pro zemi velmi složitým obdobím, kdy nebylo daleko k občanské válce. Mandela a de Klerk zemi přesto dokázali přivést k prvním svobodným volbám, a to bez velkých krveprolití, jak tomu bylo v jiných afrických státech. Ve volbách ANC jasně zvítězil s 62 procentní podporou a přistoupil k vládě tzv. Národní jednoty, kterou tvořil s National Party a Inkatha Freedom Party (Hulec 2010: 290–300).

Mandela odstoupil v roce 1999. Po něm nastoupil Thabo Mbeki, který si i přes některé kontroverzní kroky (např. schválování politiky Roberta Mugabeho v Zimbabwe) vedl řádně a stranu dovedl zatím k volebnímu zisku téměř 70 % v roce 2004, což je doposud nejlepší volební výsledek (Vale, Barrett 2009: 447–454). Velké problémy přišly s příchodem Jacoba Zumy. I díky jeho skandálům se strana

štěpila. V roce 2008 se odštěpil Congress of the People (COPE) ⁶a o čtyři roky později Economic Freedom Fighters (van Wyk 2019: 112–125). Výsledky každé volby slábly až Zuma v prosinci 2017 se sám rozhodl pro rezignaci. Jeho nástupcem je od února 2018 Cyril Ramaphosa.

Ideologie ANC vychází osvobozenického boje proti rasistickému režimu Apartheid a stojí na dvou pilířích. První pilíř se váže k charakteru společnosti a je jím africký nacionalismus. I když může africký nacionalismus vyvolávat iluzi rasové či etnické nesnášenlivosti, ANC vždy odmítal rasový boj a nenávisť, tudíž mluvíme o umírněném nacionalismu. Druhý pilíř je sociálně-demokratický. Již v době svého vzniku zde byl záměr vytvořit silnou střední třídu černých Jihoafričanů. Cílová skupina jsou tedy příslušníci středních a chudších tříd (Myburgh 2005: 4–8; African National Congress 2020).

ANC si ve svém programu zakládá na nápravě extrémních sociálních rozdílů v zemi. Chce podporovat střední třídu, malé podnikatele a zvýšit státní investice. (African National Congress 2019: 32–33). Bojuje proti korupci, jenže v této oblasti byla velmi kritizována. Ramaphosa však slibuje napravení chyb. Strana také prosazuje pozemkovou reformu, tentokrát nově s vyvlastňováním bez kompenzace, což je velký rozdíl oproti jiným letům (African National Congress 2019: 29–32; BussinessLive 2019a).

2.2.1. Democratic Alliance

Kořeny Democratic Alliance vycházejí z liberální politické scény bílých Jihoafričanů, kteří tvořili opozici režimu Apartheid. Tito lidé se postupem času seskupovali do více stran. První liberální stranou byla Progressive Party vzniklá v roce 1959 (Mottiar 2015: 108–109).

Progressive Party vznikla odštěpením od United Party. Důvodem byla povolnost United Party k režimu Apartheidu. (Thompson 108–109). Výsledky byly slabé a pravidelně byl obsazován jediný mandát Helen Suzmanovou. Ta se později stala jednou z ikon bílého boje proti Apartheidu, která byla opakovaně zesměšňována a zavražďována (Pimstone, Shain 2005: 8–15). V roce 1977 se do té

⁶ COPE (Congress of the People) – liberální strana vzniklá odštěpením od ANC roku 2008. V prvních volbách roku 2009 získala 7,4 % hlasů, nicméně ve všech ostatních méně než 1 %.

doby rozštěpená liberální opozice spojila do Progressive Federal Party. V roce 1989 se k PFP připojuje několik dalších uskupení a vzniká Democratic Party.

V první polovině 90. let, kdy probíhala demokratizace země, se mnoho bílých voličů klonilo spíše k de Klerkovi a jeho reformované National Party. To potvrdily i první svobodné volby z roku 1994, kdy strana získala jen 1,74 % hlasů, což bylo zklamání. Do čela se poté dostává Tony Leon a podle Southalla (2011: 281–283) to byl právě on, kdo dal základy tomu, že se DP stala hlavní opozicí. V dalších volbách již strana slavila úspěch, kdy se stala druhou nejúspěšnější a získala téměř 10 % hlasů. V roce 2000 se spojila s DP i New National Party a nové uskupení se bude jmenovat Democratic Alliance, tedy název, který známe až dosud. Záhy se NNP odtrhne, nicméně strana bude v každých dalších volbách posilovat. Důležitou postavou se stane úspěšná starostka Kapského Města Helen Zillová, která ve volbách 2014 dosáhne 23 procent hlasů, což je doposud maximum (Mottiar 2015: 108; 112–115). Po ní se vedení ujmul Mmusi Maimane, který sice stranu dovedl v velmi úspěšným lokálním volbám roku 2016, ale také k propadu roku 2019.

Democratic Alliance je liberální a středová strana vymezující se zejména vůči vládnoucímu African National Congress a nově i proti krajně levicové Economic Freedom Fighters (Democratic Alliance 2019: 3–5). Strana jasně souhlasí s preambulí ústavy Jihoafrické republiky, kde se jasně odsuzuje režim Apartheidu. Souhlasí s Mandelovou idejí Duhového národa⁷ a do této role se stylizuje doslovně. Ve svých kampaních vždy zobrazuje příslušníky všech ras žijících v zemi, nikoliv pouze jedné (Pressly 2013: 162). Zakládá si tedy na síle, která pramení z jednoty různorodé společnosti. To souvisí rovnost před zákonem bez ohledu na ekonomickou/třídní nebo rasovou/etnickou příslušnost. Existuje tu i podpora poškozených během minulého režimu (Democratic Alliance 2019: 5).

Strana konstatuje, že transparentnost vlády je v nejlepším zájmu všech Jihoafričanů. Zasazuje se o boj proti oligarchům a rozbujelé korupci. V této oblasti naráží na největší problémy vládnoucí strany ANC, která má se zmíněnými body nemalé problémy (Democratic Alliance 2019: 61–67). Jak již bylo řečeno, strana

⁷ Idea duhového národa (neboli rainbowismus) – národní diskurz (nebo spíše rasový) prosazovaný zejména Nelsonem Mandelou. Zdůrazňuje usmíření, toleranci, vytvoření národní identity založené na různorodosti. Na konci 90. let byl nahrazen diskurz tzv. afrikanismem (v té době prosazovaný zejména T. Mbekim), který naopak poukazuje na rozdíly mezi rasovými skupinami a podporuje domorodou africkou kulturu (viz. Horáková 2007: 127-132)

se v ekonomické sféře řadí do středu. Prosazuje tržní ekonomiku se státními intervencemi, které mají sloužit k zajištění rovnosti příležitostí pro všechny občany. Ostře nesouhlasí s vyvlastňováním půdy bez náhrady bílým farmářům, které bylo schváleno v únoru 2018. Zde prosazuje systém „Ochotný prodejce, ochotný nakupující“ (Democratic Alliance 2019: 17–22). V hodnotách a programu strany dále můžeme také najít například environmentální prvky (Democratic Alliance 2019: 75–81).

2.2.1. Economic Freedom Fighters

Economic Freedom Fighters (EFF) je nová strana vzniklá teprve v roce 2013. I tato strana je spjata podobně jako IFP s jedním dominantním jménem, a to Juliusem Malemou.

Julius Malema byl členem mládežnické organizace ANC, která se jmenuje ANC Youth League (ANCYL), kde se v roce 2008 stal lídrem. Malema měl již tehdy extremistické názory. Mezi jeho nejznámější prohršky patří to, že byl obviněn z praní špinavých peněz, korupce a vydírání. Z ANCYL potažmo ANC byl Malema podroben disciplinárnímu řízení a v roce 2012 vyloučen (Singo 2014: 261–269)

Za zmínku stojí i samotná organizace ANCYL. Podle Tasneen Essop (2015: 216–223) se právě EFF od této organizace ve velkém inspirovala. ANCYL během Malemovy éry se totiž od ANC lišila. Organizace usilovala o militantnější a radikálnější reformy. Již v roce 2008 přijala do svého programu některé radikální ekonomické reformy jako znárodnění dolů a přerozdělování půdy. Malema zde dokonce zastával autoritářské postoje. Mnohé z těchto politik převzala a zdokonalila EFF.

Část odpadlíků v čele s J. Malemou v roce 2013 založili novou stranu. Strana se okamžitě začala vymezovat vůči ANC, která je podle ní egalitářská, zastaralá a zkorumpovaná. Ve své volební kampani se profilovala jako strana lidu, která si zakládala na revoluční rétorice. Strana se také zaměřovala na masakr v Marikaně v roce 2012, který byl po Sharpevillu z roku 1960 a Soweta z roku 1976 třetí největší v dějinách země. Zabito policisty bylo 17 horníků pracujících ve zlatých dolech. Demonstranti zde protestovali jednak za lepší platové podmínky a proti

aroganci moci ANC, která tvořila vedení dolů. Vedení EFF toho okamžitě využilo a získalo sympatie mnoha dělníků a rychlý úspěch ve volbách (Essop 2015: 213–216)

Ve všeobecných volbách 2014 EFF získala 6,35 % hlasů a stala se třetí nejsilnější stranou. V dalších letech její vzestup dále pokračuje. V lokálních volbách 2016 získala 8,31 % a ve všeobecných volbách 2019 10,79 % (Inter-Parliamentary Union 2019). V roce 2018 se stala jedním z hlavních zastánců vyvlastňování půdy.

Economic Freedom Fighters je krajně levicová strana, která si zakládá na sebeuvědomění černošských obyvatel a panafricanismu. Strana zdůrazňuje jak třídní, tak rasový boj. Čerpá inspiraci z Charty svobody podobně jako ANC. EFF se však zaměřuje na její dělnickou interpretaci, ze které vyplývá její socialistický závazek. Samotná charta, kterou uznává ANC, je považována za egalitářskou (Mbete 2015: 36–40). Bílé obyvatele země považuje za vykořisťovatele černochů, kteří z nich udělali chudé. Zároveň jsou běloši považováni za ty, kteří jsou odpovědní za kolonialismus a strana tudíž přijímá další ideologii související s panafricanismem a to antikolonialismus (Mbete 2015: 39–42).

Strana prosazuje znárodnění bank, dolů a monopolních odvětví (Economic Freedom Fighters 2019: 27–38). Mezi další požadavky se řadí vyvlastnění půdy bílým farmářům bez náhrady, státní intervence do hospodářství, které by měly zajistit nová pracovní místa, bezplatné vzdělávání a zdravotnictví (Economic Freedom Fighters 2019: 66–74; 116–120). Stejně jako další opoziční strany i EFF staví na kritice ANC a prosazuje důsledný boj proti korupci. Kromě toho chce obnovit trest smrti (Economic Freedom Fighters 2019: 38–41).

2.2.2. Inkatha Freedom Party

Inkatha byla původně kulturní organizací etnika Zulu založená v roce 1928. Novodobá historie je však spojena se Dr. Mangosuthu Gotsha Buthelezim, který organizaci znovu oživil v roce 1975 a vytvořil z ní politickou stranu (Zimák 2003: 57–58).

Buthelezi byl za dob Apartheidu jediným černošským politikem, který mohl legálně kritizovat režim, jelikož s ním spolupracoval. U Zuluů byl velmi populární

a ve svém bantustanu⁸ KwaZulu si dokonce vymohl autoritářské pravomoci. Oproti ANC byla Inkatha více pravicová a schopná spolupracovat s režimem (Zimák 2003: 66–67).

Od začátku 80. a první polovinu 90. let organizace vedla s ANC konkurenční boj. Boj měl často krvavý charakter a policie se do něj nevměšovala. Boje organizoval sám Buthelezi. Během období demokratizace Inkatha prosazovala federální uspořádání spojené s autonomií Zuluů. To byl důvod k prvotnímu bojkotu vyjednávání. Nicméně po tom, co bylo slíbeno zachování pravomocí a výsad vůdců etnika, přistoupila k volbám. V nich získala 10,5 % hlasů a účastnila se vlád s ANC až do roku 2004, kde bude Buthelezi ministrem zahraničí. (van Baalen 2014: 14–19; Zimák 2003: 75–83).

V dalších letech Inkatha oslabovala stále více, od roku 2004 ztratila většinu v tradiční baště KwaZulu Natal a v roce 2014 zažila své celostátní minimum se ziskem pouhých 2,5 %. Podle Laurence Pipera (2005: 159) je na vině dlouhodobého úpadu přílišná dominance osobnosti Butheleziho a nedostatek demokratické diskuze uvnitř strany. Sám Buthelezi opustil čelo strany až po 44 letech 25.srpna 2019 a nahradil ho Velekosini Hlabisa (Businesslive 2019b).

IFP se profiluje jako strana, která bojuje proti hegemonii ANC. Hegemonie jedné strany má být hrozbou pro demokratický stát a proto prosazuje parlamentní systém namísto nynějšího prezidentského. Strana si stále zakládá na federalizaci země a s tím spojenou autonomii pro zulské komunity. Na pravolevé škále jasně převažuje pravicové a historicky antikomunistické zaměření.

Ve svém programu strana reaguje na palčivé problémy Jihoafrické republiky, jako je vysoká nezaměstnanost, lidé žijící v chudobě, korupci a kriminalitu. Během roku 2018 se strana stavěla proti vyvlastňování půdy bez kompenzace. Tím mířila zejména na vlastnictví půdy zulských komunit zejména v KwaZulu-Natal a tudíž požaduje jejich zachování jejich statutu quo (Inkatha Freedom Party 2019).

⁸ Bantustany – nikým neuznané státy zřízované na území Jižní Afriky během období Apartheidu. Mělo se zde koncentrovat černošské obyvatelstvo, ale životní podmínky zde byly často kritické (viz. Hulec 2010: 248–254)

3. Volební trendy a území stabilní podpory vybraných stran

3.1. African National Congress

3.1.1. Volební trendy ANC ve všeobecných volbách (2009-2019)

African National Congress patří již od prvních svobodných voleb z roku 1994 k nejsilnější politické straně v zemi. Její výsledky předstihovaly ostatní strany i ve sledovaných volbách v rámci této práce. Během voleb 2009 a 2014 vedl stranu Jacob Zuma. Během něj byl zaznamenán propad z 66 na 62 %. Do voleb 2019 vedl stranu Cyril Ramaphosa. Měl představovat lídra, který ANC napraví reputaci po mnoha předchozích skandálech. Strana však zaznamenala výrazný propad na necelých 58 %, což je zároveň nejhorší výsledek v její historii.

Tabulka č.2 – Volební výsledky (v %) ANC ve všeobecných volbách od roku 2009

	Volby 2009	Rozdíl	Volby 2014	Rozdíl	Volby 2019	Rozdíl
Celá země	65,9	-	62,2	-3,8	57,5	-4,7

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa)

Tabulka č.3 – Volební výsledky (v %) a hodnota provinciálního výsledku vůči výsledku celostátnímu (v %) ANC ve všeobecných volbách dle provincií (2009-2019)

	Volby 2009	Rozdíl	Volby 2014	Rozdíl	Volby 2019	Rozdíl
Western Cape	32,9 (49,9)	-	34,0 (54,6)	1,1	31,2 (54,2)	-2,8
Northern Cape	61,1 (92,7)	-	63,9 (102,7)	2,8	58,2 (101,2)	-5,7
Eastern Cape	69,7 (105,8)	-	70,8 (113,8)	1,1	69,3 (121,2)	-1,5
Kwa-Zulu Natal	64,0 (97,1)	-	65,3 (104,9)	1,3	55,5 (96,5)	-9,8
Free State	71,9 (109,1)	-	69,7 (112,1)	-2,2	63,0 (109,6)	-6,7
North West	73,8 (112,0)	-	67,8 (109,0)	-6,0	63,7 (110,7)	-4,1
Gauteng	64,8 (98,3)	-	54,9 (88,2)	-9,9	53,2 (92,5)	-1,7
Mpumalanga	85,8 (130,2)	-	78,8 (126,7)	-7,0	72,2 (125,6)	-6,6
Limpopo	85,3 (129,4)	-	79,0 (127,0)	-6,3	77,0 (133,9)	-2,0

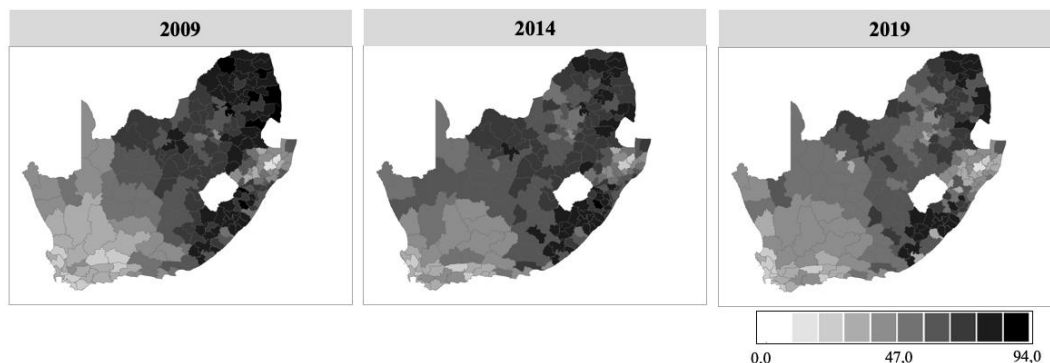
(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa)

* Číslo v závorce je procentuální podíl vůči celostátnímu výsledku určité strany v daném roce (pokud se tedy v závorce objeví hodnota 200 %, celostátní výsledek je v určité provincii převyšena dvakrát)

Nyní se pojďme zaměřit detailněji na volební trendy ANC posledních let. Strana v roce 2014 na celostátní úrovni sice zaznamenala propad oproti minulým volbám, ale v některých provinciích přišel pozoruhodný nárůst. Jedná se spíše o provincie, kde bylo v roce 2009 dosaženo slabých výsledků. Jak ukazuje tabulka č. 3, ve všech těchto provinciích kromě Eastern Cape byly ve roce 2009 zaznamenány podprůměrné výsledky vzhledem k výsledku celostátnímu. To může vysvětlovat přechod voličů od COPE, který se v roce 2008 odštěpil od ANC a v následných volbách získal 7,5 %, nicméně o pět let později získal pouhých 0,6 %. Naopak v tradičně silných regionech strany byl zaznamenán velký propad, který nejspíš mohla způsobit i nastupující strana EFF. Volby 2019 byly zakončeny ztrátou již ve

všech provinciích. Na vině zřejmě byla i sílící EFF, se kterou ANC zaznamenává jistou územní shodu. Nejvyšší propad vidíme v provincii KwaZulu Natal. Nicméně u tradičních provincií na východě vidíme jisté posílení oproti celostátnímu výsledku.

Soubor map č.2 – Volebních výsledky ANC (2009-2019)

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa)

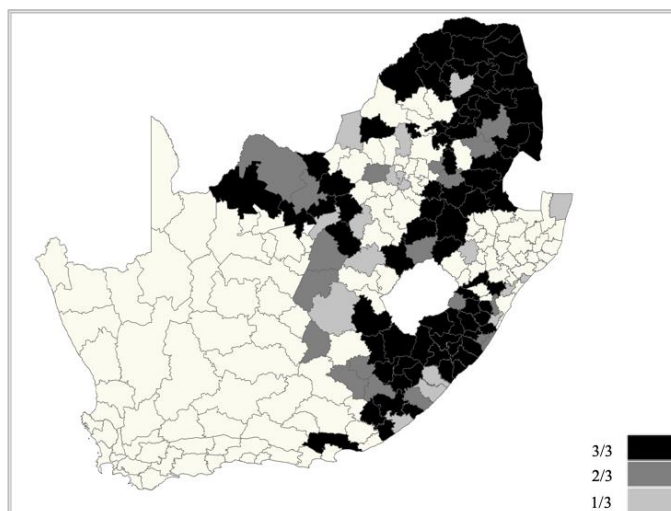
*Mapa obsahuje výsledky dle municipalit, nejvíce tmavý odstín zobrazuje nejvyšší výsledek od roku 2009, nejsvětlejší naopak ten nejnižší od roku 2009

Výsledky strany shrnuje soubor map č. 2. Obecně lze tvrdit, že strana je značně úspěšnější na východě země (s výjimkou KwaZulu-Natal). V roce 2014 zaznamenává územní postup na západ a v roce 2019 celkový úpadek. Tradičně nejsilnějšími provinciemi jsou Limpopo a Mpumalanga, kde je celostátní výsledek pravidelně převyšován zhruba o třetinu, naopak ve Western Cape zisky odpovídají zhruba polovině celostátního výsledku.

3.1.1. Stabilní volební podpora ve všeobecných volbách (2009-2019)

Co se týče stability územní podpory v posledních třech všeobecných volbách, zemi můžeme rozdělit na tři centra podpory. Na následující mapě č. 3 vidíme první a nejsilnější centrum ležící na severovýchodě země, které zahrnuje provincie Limpopo a Mpumalanga. Druhé centrum leží na území provincií North West a Free State a třetí zahrnuje jižní část země, jmenovitě Eastern Cape a východní část KwaZulu-Natal.

Mapa č.3 – Území stabilní volební podpory ANC (volby 2009, 2014, 2019)

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa, detekce území inspirována dle Jehlička, Sýkora 1991)

* Odstíny barev obvodů označeny dle shody území ve vybraných volbách (nejtmavší -shoda 3/3 voleb, nejsvětější shoda 1/3 voleb)

Mezi nejvíce stabilní municipality v Limpopo (území stabilní podpory s 50 procentní předělovou hranicí ve všech třech zkoumaných volbách) se řadí Lephalale, Blouberg, Musina, Makhado, Mutale, Thulamela, Mogalakwena, Aganang, Molepole, Greater Leteba, Greater Giyani, Greater Tzaaneen, Lepele-Nkumpi, Fetakgomo, Makhuduthamaga, Greater Tubatse, Maruleng, BaPhalaborwa, Elias Motsoaledi, Ephraim Mogale, Dr JS Moroka a Thembisile. V provincii Mpumalanga to jsou municipality Bushbuckridge, Nkomazi, Mbombela, Umjindi, Albert Lutuhuli, Msukalingwa, Mkhondo, Pixley Ka Seme a Dipaleseng. Podpora je zde nejpatrnější na území municipalit, které v minulosti patřilo do tzv. bantustanů. Jsou to zejména bantustany Lebowa, Gazankulu, Venda a KaNgwane.

Druhé centrum je o něco méně rozlehlé a leží více západě v provinciích North West a Free State. V provincii North West to jsou municipality Ga-Segonyana, Greater Taung, Mamusa, Tswaing, Ratlou, Moses Kotane a Moretele. V provincii Free State to je Tswelopele, Setsoto, Muluti A Phofung, Phulamela, Mafube a Nketoana. Jádro stabilní podpory však zasahuje i do Northern Cape, kde se týká municipality Joe Morolong. Podpora je nejintenzivnější na území bývalých bantustanů Qwaqwa a roztržštěné Bophuthaswany.

Poslední jádro podpory je na jihu země. Konkrétně provincie Eastern Cape a východní část KwaZulu-Natal. V Eastern Cape mluvíme o municipalitách

Matatiele, Umzivumbu, Ntaankulu, Mbizana, Ngquza Hill, Port St. Johns, Nyandeni, Mhlontlo, Elundini, Senqu, Mohokare, Maletswai, Emalahleni, Sakhisizwe, Engcobo, Intsika Yethu, Amahlathi, Great Kei, Nkonkobe, Ngqushwa a Sundays River Valley. Zatímco se podpora stále drží na bývalém zemi bantustanů Ciskei a Transkei, v KwaZulu je podprůměrná.

V průběhu času na následující tabulce č. 4 vidíme, jakými změnami procházelo území stabilní podpory.

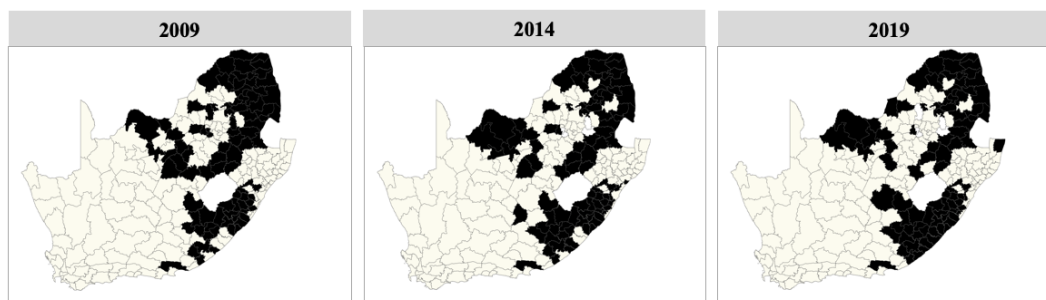
Tabulka č.4 – Variabilita volebních výsledků (cv) a počet obvodů v rámci 50 procentní předělové hranice ANC (2009-2019)

	CV	Rozdíl	Počet obvodů
Volby 2009	0,2750	-	95
Volby 2014	0,2270	-0,05	100
Volby 2019	0,2538	0,03	94

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa, výpočty inspirovány dle Hendl 2012, detekce obvodů dle Jehlička, Sýkora 1991)

Variační koeficient (cv) nám ukazuje relativně rovnoměrné rozložení podpory. Nejvyššího počtu obvodů jádra volební podpory není paradoxně dosaženo v roce 2009, kdy strana měla nejlepší zisky, ale o pět let později, kdy strana zaznamenala úspěchy zejména na západě a jihu země. Hodnoty koeficientu a počet obvodů 50 procentního jádra podpory výrazně nekolísají a drží se mezi 94 a 100 obvodů.

Soubor mapa č.4 – Území s významnými výsledky ANC dle 50 procentní předělové hranice (2009-2019)

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa, inspirováno dle Jehlička, Sýkora 1991)

Soubor map č. 4 nám ukazuje, že volby 2009 jsou ve znamení silného severovýchodního centra Limpopo-Mpumalanga. Ve volbách 2014 zažilo nárůst centrum North West-Free State, kdy se rozšiřuje zejména směrem do Northern Cape. Jižní centrum Eastern Cape-KwaZulu Natal územně sílí navzdory špatným výsledkům strany jak v roce 2014, tak v roce 2019.

Územní podobnost voleb je vyjádřena v poslední tabulce č. 5. Korelace nabývají vysokých hodnot, tudíž se území podpory ANC napříč roky příliš neliší. Nejvyšší podobnost vykazují volby 2014 a 2019.

Tabulka č.5 – Vzájemná územní shoda voleb ANC dle Pearsonova koeficientu (2009-2019)

	Volby 2009	Volby 2014	Volby 2019
Volby 2009	-	0,938	0,916
Volby 2014	0,938	-	0,963
Volby 2019	0,916	0,963	-

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa)

3.1. Democratic Alliance

3.1.1. Volební trendy ve všeobecných volbách (2009-2019)

Democratic Alliance v podobě, jakou ji známe dnes, se účastní všeobecných voleb teprve od roku 2004. Ve většině voleb zaznamenala úspěchy. Výjimkou jsou poslední volby, kdy strana poprvé zaznamenala pokles, i když nijak dramatický.

Tabulka č.6 – Volební výsledky (v %) ve všeobecných volbách DA (2009-2019)

	Volby 2009	Rozdíl	Volby 2014	Rozdíl	Volby 2019	Rozdíl
Celá země	16,7	-	22,2	5,5	20,8	-1,5

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa)

Tabulka č.7 - Volební výsledky (v %) a hodnota provinciálního výsledku vůči výsledku celostátnímu (v %) DA ve všeobecných volbách dle provincií (2009-2019)

	Volby 2009	Rozdíl	Volby 2014	Rozdíl	Volby 2019	Rozdíl
Western Cape	48,8 (293,0)	-	57,3 (258,1)	8,5	52,4 (252,0)	-4,9
Northern Cape	13,1 (78,9)	-	23,4 (105,4)	10,3	24,3 (117,0)	0,9
Eastern Cape	10,0 (60,1)	-	15,9 (71,6)	5,9	15,0 (72,1)	-0,9
Kwa-Zulu Natal	10,3 (61,7)	-	13,4 (60,4)	3,1	14,2 (94,3)	0,8
Free State	12,1 (72,5)	-	16,2 (72,9)	4,1	16,9 (81,3)	0,7
North West	8,7 (52,1)	-	12,6 (56,8)	3,9	11,3 (54,3)	-1,3
Gauteng	21,3 (127,5)	-	28,5 (128,4)	7,2	24,5 (117,8)	-4,0
Mpumalanga	7,6 (45,5)	-	10,0 (45,0)	2,4	9,1 (43,7)	-0,9
Limpopo	3,7 (22,2)	-	6,6 (29,7)	2,9	5,4 (26,0)	-1,2

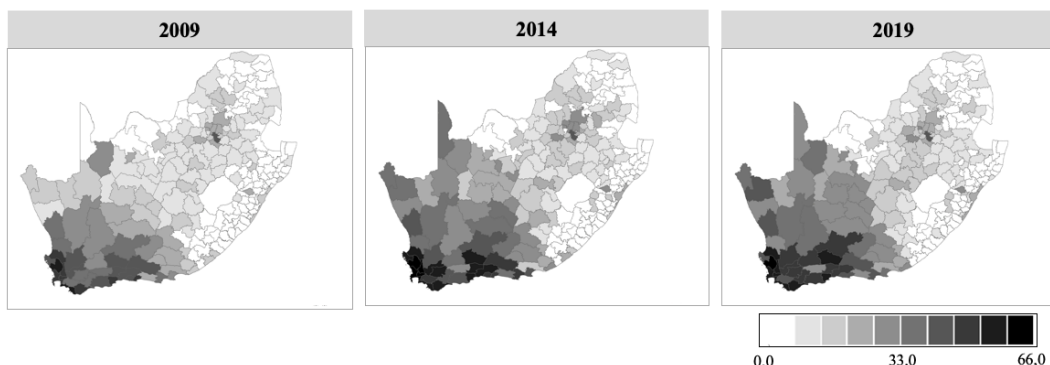
(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa)

* Číslo v závorce je procentuální podíl vůči celostátnímu výsledku určité strany v daném roce (pokud se tedy v závorce objeví číslo 200 %, celostátní výsledek je v určité provincii převyššen dvakrát)

V rámci provincií byl volební rozdíl mezi roky 2009 a 2014 velmi pozitivní. Strana posílila ve všech provinciích. Nejmarkantnější nárůst byl v Northern Cape a Western Cape. Konkrétně provincie Northern Cape se v roce 2009 pohybovala na 79 procentech hodnoty celostátního výsledku, ale o pět let později již celostátní zisk strany překročila o 5 procent. K celostátnímu výsledku se přiblížila i provincie Limpopo. Rok 2019 již tak úspěšný nebyl. Nárůst byl zaznamenán pouze ve třech provinciích. Největší propad byl zaznamenán v tradičně silných provinciích

Western Cape a Gauteng. Neúspěch mohl být do značné míry způsobem přelivem voličů k afrikánské VF+.⁹

Soubor map č.5 - Volebních výsledky DA (2009-2019)

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa)

*Mapa obsahuje výsledky dle municipalit, nejvíce tmavý odstín zobrazuje nejvyšší výsledek od roku 2009, nejsvětlejší naopak ten nejnižší od roku 2009

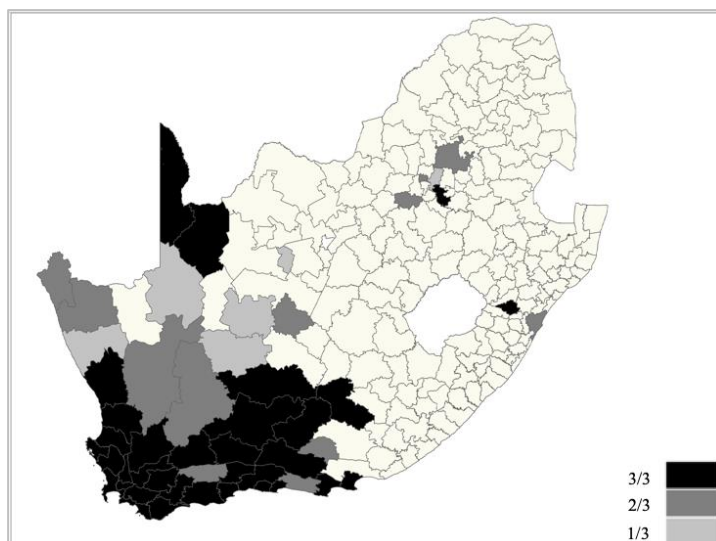
Ve shrnutí lze říct, že strana je jasně úspěšnější na západě země. Geograficky tedy značně kontrastuje s ANC. Mezi nejúspěšnější provincie patří Western Cape, Northern Cape, Eastern Cape a Gauteng. Zisky ve Western Cape téměř třikrát převyšují výsledky na národní úrovni, na druhé straně se tato hodnota neustále snižuje (v roce 2009 293 % a 2019 252 % hodnoty celostátního výsledku), což vypovídá o rozšiřování voličstva směrem na východ země. Nejnižších hodnot strana pravidelně dosahuje v Limpopo, kde mluvíme zhruba o čtvrtině hodnoty výsledku na celonárodní úrovni.

3.1.1. Stabilní volební podpora ve všeobecných volbách (2009-2019)

Územní rozptýlení stabilních zisků strany není zdaleka tak rovnoměrně rozloženo, jako u ANC. V podstatě můžeme stabilitu rozdělit do dvou center, kde drtivá většina stabilních obvodů leží v „Kapském centru“, které zahrnuje všechny kapské provincie. Druhé centrum by se dalo vymezit v Gautengu, zde však je pouze jedna municipalita, která byla strana úspěšná ve všech třech volbách.

⁹ VF+ - Freedom Front Plus (afrikánsky Vryheidsfront Plus) je konzervativní politická strana hájící zájmy Afrikánců. Na politické scéně strana působí již od roku 1994. V roce 2019 zaznamenala výrazný nárůst.

Mapa č.6 - Území stabilní volební podpory DA (volby 2009, 2014, 2019)

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa, detekce území inspirována dle Jehlička, Sýkora 1991)

* Odstíny barev obvodů označeny dle shody území ve vybraných volbách (nejtmavší -shoda 3/3 voleb, nejsvětlejší shoda 1/3 voleb)

Na západě ležící „Kapské centrum“ zahrnuje provincie Western Cape, Northern Cape a Eastern Cape. V provincii Western Cape byla podpora tak silná, že ve všech třech volbách sem bylo zahrnuto 24 z 25 municipalit. Jsou to tedy City of Cape Town, Stellenbosch, Drakenstein, Swartland, Overstrand, Laingsburg, Theewaterskloof, Knysa, Cederberg, Matzikama, Saldanha Bay, George, Beauford West, George, Witzenberg, Bitou, Oudtshoorn, Prince Albert, Langeberg, Breede Valley, Mossel Bay, Bergrivier, Swellendam, Cape Agulhas a Hessequa. V Northern Cape to je Mier, //Khara Hais a Ubuntu. V Eastern Cape Nelson Mandela Bay, Kouga, Baviaans, Camdeboo a Inxuba Yethemba.

Ve druhé centru rozprostírající se po hustě zalidněném Gautengu existuje jediná municipalita, která si udržela významné výsledky po všechny zkoumané volby. Je jí Midvaal na jihu provincie. DA však zaznamenala významné výsledky i v KwaZulu-Natal, zde se jedná o municipalitu uMngeni, která sousedí s hlavním městem provincie Pietermaritzburgem.

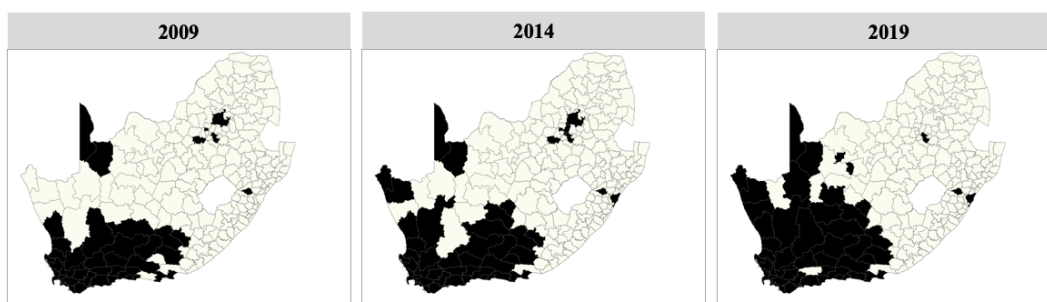
Tabulka č.8 - Variabilita volebních výsledků (cv) a počet obvodů v rámci 50 procentní předělové hranice DA (2009-2019)

	CV	Rozdíl	Počet obvodů
Volby 2009	1,0774	-	38
Volby 2014	0,9128	-0,19	47
Volby 2019	0,9055	-0,01	47

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa, výpočty inspirovány dle Hendl 2012, detekce obvodů dle Jehlička, Sýkora 1991)

Jak ukazuje tabulka č. 8, územní rozptýlenost výsledků není tak velká, jako u ANC. Variační koeficient jasně ukazuje, že strana stále nemá celostátní charakter, ale situace se postupně zlepšuje. Navzdory tomu, že strana v roce 2019 prodělala první volební propad ve své historii, její hodnota variačního koeficientu dále klesala. Důvodem je to, že v mnoha municipalitách na východě, kde měla nízké zisky, zaznamenala nárůst podpory.

Soubor map č.7 - Území s významnými výsledky DA dle 50 procentní předělové hranice (2009-2019)

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa, inspirováno dle Jehlička, Sýkora 1991)

V návaznosti na předcházející tabulku vidíme proměnu jádra volební podpory v čase. V roce 2009 vidíme stranu zastoupenou téměř výhradně ve Western Cape. V dalších volbách se jádro rozšiřuje východním směrem. Lze si také všimnout neustále se rozšiřujícího Kapského centra (a to i v kritickém roce 2019), které odpovídá významným úspěchům v Northern Cape.

I územní podobnosti voleb se vyznačují vysokými hodnotami, které zobrazuje následující tabulka č. 9. Vůbec nejvyšší podobností se vyznačují volby 2014 a 2019.

Tabulka č.9 - Vzájemná územní shoda voleb DA dle Pearsonova koeficientu (2009-2019)

	Volby 2009	Volby 2014	Volby 2019
Volby 2009	-	0,965	0,946
Volby 2014	0,965	-	0,984
Volby 2019	0,946	0,984	-

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa)

3.1. Economic Freedom Fighters

3.1.1. Volební trendy EFF ve všeobecných volbách (2014-2019)

Economic Freedom Fighters je nováček jihoafrického stranického systému, který se účastní všeobecných voleb teprve od roku 2014. Strana je však pod vedením Juliuse Malemy velmi úspěšná. Při svém debutu v roce 2014 strana získala 6,4 %, což je v jihoafrickém systému velmi slušný výsledek. Jak ilustruje tabulka č. 10, zisky strany vzrostly v dalších volbách na 10,8 %. Dá se říci, že z určitého pohledu byla právě tato strana vítězem voleb 2019, jelikož zaznamenala nejvýraznější nárůst nejen samotných čísel, ale i vlivu, což souvisí s pozemkovou reformou.

Tabulka č.10 - Volební výsledky EFF (v %) ve všeobecných volbách (2009-2019)

	Volby 2014	Rozdíl	Volby 2019	Rozdíl
Celá země	6,4	-	10,8	4,4

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa)

Tabulka č.11 - Volební výsledky (v %) a hodnota provinciálního výsledku vůči výsledku celostátnímu (v %) EFF ve všeobecných volbách dle provincií (2009-2019)

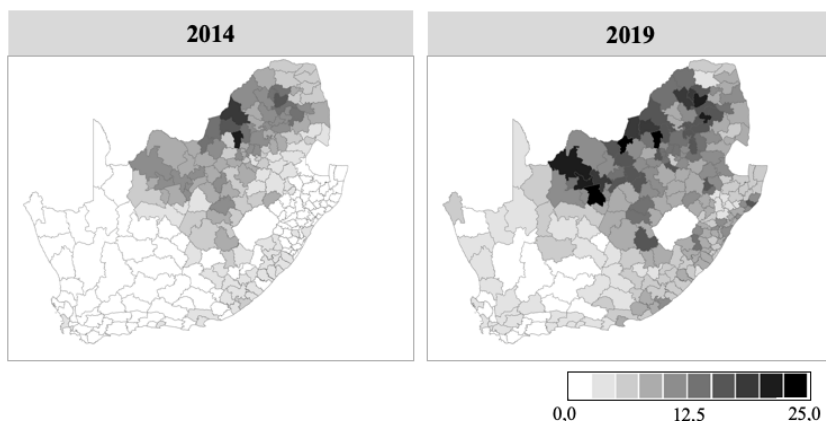
Volby	Volby 2014	Rozdíl	Volby 2019	Rozdíl
Western Cape	2,3 (35,9)	-	4,2 (39,0)	1,9
Northern Cape	5,1 (79,7)	-	9,7 (89,8)	4,6
Eastern Cape	3,8 (59,4)	-	7,7 (71,3)	3,9
Kwa-Zulu Natal	2,0 (31,3)	-	10,0 (92,6)	8,0
Free State	7,9 (123,4)	-	11,6 (107,4)	3,7
North West	12,5 (195,3)	-	17,1 (158,3)	4,6
Gauteng	10,3 (162,2)	-	13,5 (125,0)	3,2
Mpumalanga	6,2 (96,9)	-	11,5 (106,5)	5,3
Limpopo	10,3 (161,0)	-	13,1 (127,2)	2,8

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa)

* Číslo v závorce je procentuální podíl vůči celostátnímu výsledku určité strany v daném roce (pokud se tedy v závorce objeví číslo 200 %, celostátní výsledek je v určité provincii převyšena dvakrát)

V rámci provincií je EFF velmi úspěšná strana, která ve svých druhých všeobecných volbách roku 2019 zaznamenala nárůst ve všech provinciích. Nejpozoruhodnější růst zaznamenala provincie Kwa-Zulu Natal, kde byly výsledky v roce 2014 velmi podprůměrné, ale v dalších volbách se dostaly téměř na úroveň národního výsledku. Naproti tomu v silném Gautengu byl růst relativně slabý a provinciální zisk klesl z 162 na 125 % hodnoty celostátního výsledku.

Soubor map č.8 – Volební výsledky EFF (2014-2019)

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa)

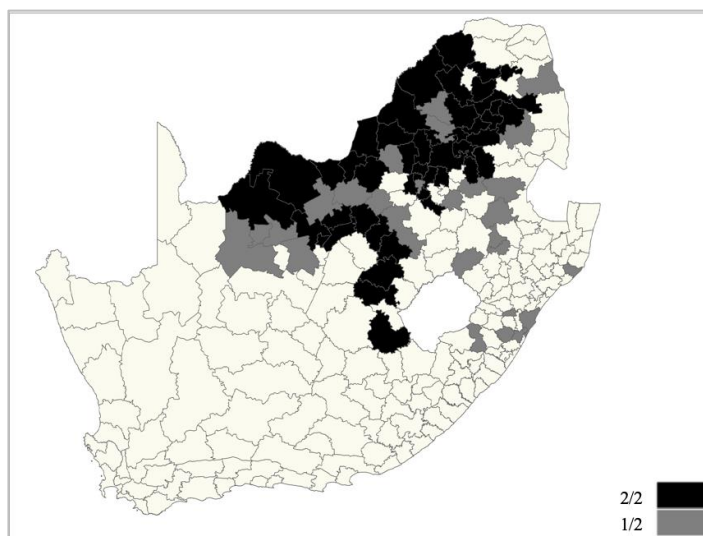
*Mapa obsahuje výsledky dle municipalit, nejvíce tmavý odstín zobrazuje nejvyšší výsledek od roku 2014, nejsvětější naopak ten nejnižší od roku 2014

EFF je nejsilnější na severovýchodě země, zejména v bývalé oblasti bantustanu Bophuthatswana. Mezi nejsilnější provincie patří North West, Gauteng a Limpopo. Naopak pouze třetinových zisků oproti celé zemi strana dosahuje ve Western Cape.

3.1.1. Stabilní volební podpora EFF ve všeobecných volbách (2014-2019)

Na základě dvou sledovaných voleb si strana své jádro udržovala na severovýchodě země zejména ve čtyřech provinciích mezi které se řadí North West, Limpopo, Gauteng a Free State.

Mapa č.9 - Území stabilní volební podpory EFF (volby 2014, 2019)

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa, detekce území inspirována dle Jehlička, Sýkora 1991)

* Odstíny barev obvodů označeny dle shody území ve vybraných volbách (nejtmavší - shoda 3/3 voleb, nejsvětější shoda 1/3 voleb)

V rámci North West to jsou municipality Greater Taung, Phokwane, Mamusa, Leekwa-Teemane, Maquassi Hills, Ditsobotla, Mafikeng, Ramotse Moiloa, Ratlou, Kagisano/Molopo, Madibeng, Rustenburg, Mogale City a Moses Kotane. U provincie Limpopo to jsou municipality Thabazimbi, Lephalale, Blouberg, Mogalakwena, Molemole, Polokwane, Greater Leteba, Lepele-Nkumpi, Fetakgomo, Greater Tsubatse, Maruleng, Makhuduthamaga, Elias Motsoaledi, Thembisile a Dr JS Moroka. V Gautengu to je City of Tshwane, Ekurhuleni, City of Johannesburg, Mogale City, Randfontein, Emfuleni a Merafong City. V provincii Free State to jsou Nala, Matjhabeng, Masilonyana, Mangaung, Mohokare a Metsimaholo. Do jádra však zapadá i municipalita Joe Morolong v provincii Northern Cape.

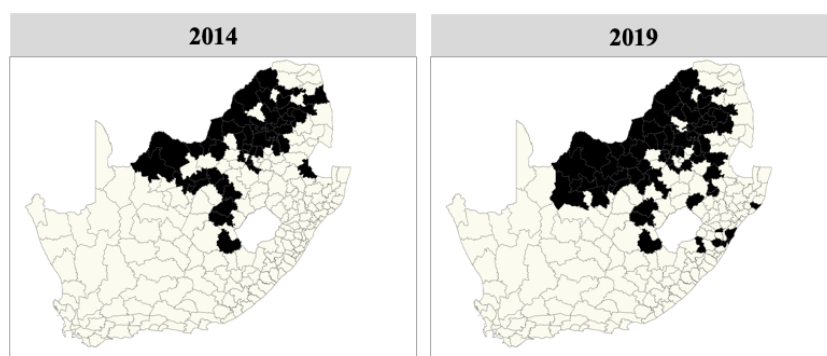
Tabulka č. 12 - Variabilita volebních výsledků (cv) a počet obvodů v rámci 50 procentní předělové hranice EFF (2014-2019)

	CV	Rozdíl	Počet obvodů
Volby 2014	0,8313	-	52
Volby 2019	0,5519	-0,28	71

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa, výpočty inspirovány dle Hendl 2012, detekce obvodů dle Jehlička, Sýkora 1991)

Jak lze z tabulky č. 12 vyčíst, variační koeficient se mezi lety 2014 a 2019 výrazně snížil a počet obvodů se výrazně zvýšil. To souvisí s nárůstem zisků strany. Zatímco v roce 2014 leželo jádro strany téměř výhradně na severovýchodě, v dalších volbách se rozšiřuje směrem na jih a značně sílí.

Soubor map č.10 – Území s významnými výsledky EFF dle 50 procentní předělové hranice (2014-2019)

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa, inspirováno dle Jehlička, Sýkora 1991)

Vzhledem k tomu, že se strana dosud zúčastnila jen dvou voleb, máme k dispozici jedinou hodnotu 0,84. Ta je slabší nežli u dvou předchozích stran, může za to značný rozmach popularity strany.

Tabulka č.13 - Vzájemná územní shoda voleb EFF dle Pearsonova koeficientu (2014-2019)

Volby	Volby 2014	Volby 2019
Volby 2014	-	0,837
Volby 2019	0,837	-

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa)

3.1. Inkatha Freedom Party

3.1.1. Volební trendy IFP ve všeobecných volbách (2009-2019)

Inkatha Freedom Party se vyznačuje silně regionálním charakterem. Účastní se voleb již od roku 1994 a až do roku 2019 její popularita neustále klesala. Ve sledovaných volbách měla IFP nejlepší zisky v roce 2009. V roce 2014 zaznamenala své minimum, když klesla na 2,4 %, nicméně o pět let později však zaznamenala jednoprocenní nárůst.

Tabulka č.14 - Volební výsledky (v %) ve všeobecných volbách DA (2009-2019)

	Volby 2009	Rozdíl	Volby 2014	Rozdíl	Volby 2019	Rozdíl
Celá země	4,6	-	2,4	-2,2	3,4	1,0

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa)

Tabulka č.15 - Volební výsledky (v %) a hodnota provinciálního výsledku vůči výsledky celostátnímu (v %) IFP ve všeobecných volbách dle provincií (2009-2019)

Volby	Volby 2009	Rozdíl	Volby 2014	Rozdíl	Volby 2019	Rozdíl
Western Cape	0,1 (2,2)	-	0,1 (4,2)	-	0,0 (-)	-0,1
Northern Cape	0,1 (2,2)	-	0,0 (-)	-0,1	0,0 (-)	-
Eastern Cape	0,1 (2,2)	-	0,1 (4,2)	-	0,1 (2,9)	-
Kwa-Zulu Natal	20,5 (445,7)	-	10,2 (425,0)	-10,3	14,6 (429,4)	4,4
Free State	0,2 (4,4)	-	0,1 (4,2)	-0,1	0,1 (2,9)	-
North West	0,2 (4,4)	-	0,1 (4,2)	-0,1	0,1 (2,9)	-
Gauteng	1,5 (32,6)	-	0,8 (33,3)	-0,7	1,0 (29,4)	0,2
Mpumalanga	0,5 (10,9)	-	0,3 (12,5)	-0,2	0,5 (14,7)	0,2
Limpopo	0,1 (2,2)	-	0,1 (4,2)	-	0,0 (-)	-0,1

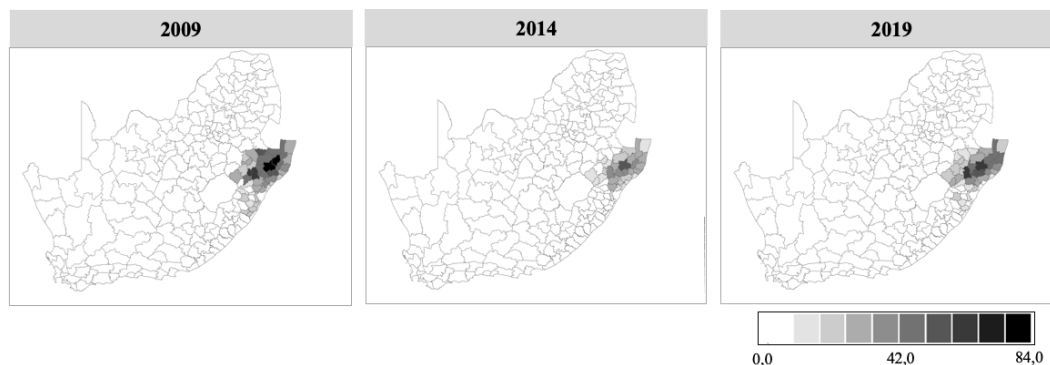
(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa)

* Číslo v závorce je procentuální podíl vůči celostátnímu výsledku určité strany v daném roce (pokud se tedy v závorce objeví číslo 200 %, celostátní výsledek je v určité provincii převyššen dvakrát)

V rámci provincií je strana jednoznačně zaměřena na provincii KwaZulu-Natal, kde má zhruba 4,5 krát vyšší zisk v porovnání s celou zemí. Ve volbách 2014 zde byl zaznamenán 50 procentní propad a mnoho původních voličů IFP přešlo k ANC a NFP¹⁰. V roce 2019 opět podpora v KwaZulu-Natal vzrostla, ale úrovně roku 2009 již nedosáhla. Strana dosahuje určité podpory i mimo KwaZulu-Natal. Konkrétně to jsou provincie Mpumalanga a Gauteng.

¹⁰ NFP – National Freedom Party je sociálně-demokratická strana, která se v roce 2011 oddělila od IFP. Její jádro podpory je v provincii KwaZulu-Natal, zde ve všeobecných volbách získala 7,3 % hlasů a stala se tak čtvrtou nejméně úspěšnou stranou. V roce 2019 její podpora klesla na 1,6 % (viz. Electoral Commission of South Africa 2019)

Soubor map č.11 – Volební výsledky IFP (2009-2019)

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa)

*Mapa obsahuje výsledky dle municipalit, nejvíce tmavý odstín zobrazuje nejvyšší výsledek od roku 2009, nejsvětější naopak ten nejnižší od roku 2009)

3.1.1. Stabilní volební podpora ve zkoumaných volbách

Jediné centrum strany leží v provincii KwaZulu-Natal, kde během zkoumaných voleb v některých municipalitách strana dosahovala i více než 80 %. Jádrem strany odvozené ze všech třech voleb leží v municipalitách Ulundi, Nongoma, Jozini, The Big Five False Bay, Hlabisa, Ntambanana, Mthonjaneni, Nkandla, Nqutu a Msinga. V valné části se jedná o území bývalého bantustanu KwaZulu.

Mapa č.12 – Území stabilní volební podpory IFP (Volby 2009, 2014, 2019)

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa, detekce území inspirována dle Jehlička, Sýkora 1991)

* Odstíny barev obvodů označeny dle shody území ve vybraných volbách (nejtmavší - shoda 3/3 voleb, nejsvětější shoda 1/3 voleb)

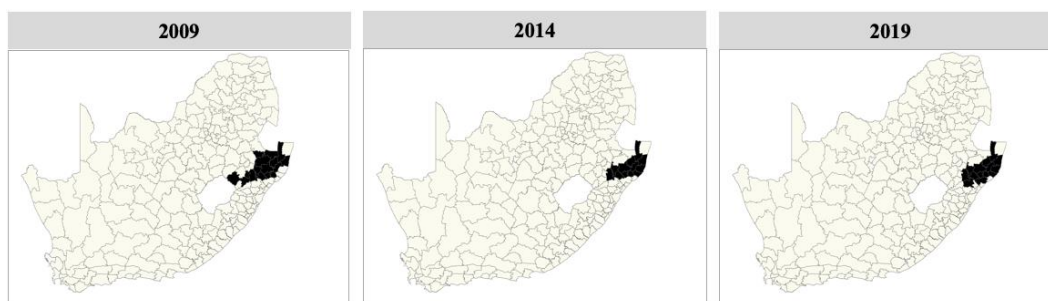
Tabulka č.16 - Variabilita volebních výsledků (cv) a počet obvodů v rámci 50 procentní předělové hranice ANC (2009-2019)

	CV	Rozdíl	Počet obvodů
Volby 2009	2,3006	-	16
Volby 2014	2,5804	0,28	13
Volby 2019	2,4365	-0,14	14

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa, výpočty inspirovány dle Hendl 2012, detekce obvodů dle Jehlička, Sýkora 1991)

Variační koeficient nabývá vysokých hodnot pohybující se okolo 2,5. Územní rozptýlenost je tudíž velmi nízká a koncentruje se téměř výhradně v KwaZulu-Natal. Počet obvodů se pohybuje v rozmezí 13 až 16 a jejich kolísání zhruba odpovídá kolísání volebních výsledků.

Soubor map č.13 - Území s významnými výsledky IFP dle 50 procentní předělové hranice (2009-2019)

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa, inspirováno dle Jehlička, Sýkora 1991)

Oproti ostatním stranám je změna centra sotva patrná. Zatímco v roce 2009 byla strana úspěšnější směrem na východ od hlavního jádra, v roce 2019 směrem na jihovýchod. Až na některé výjimky byly volby 2014 úspěšné pouze v tom nejužším jádru volební podpory.

Územní podobnost voleb se drží ve vysokých hodnotách přesahující 0,9. Jak ukazuje následující tabulka č. 17. Nejbližší volby si jsou volby z let 2009 a 2019, které se vyznačují téměř dokonalou korelací.

Tabulka č. 17 - Vzájemná územní shoda voleb IFP dle Pearsonova koeficientu (2009-2019)

Volby	Volby 2009	Volby 2014	Volby 2019
Volby 2009	-	0,931	0,955
Volby 2014	0,931	-	0,983
Volby 2019	0,955	0,983	-

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa)

4. Souvislost rasových a ekonomických proměnných s podporou vybraných politických stran

Práce se dostává k poslední kapitole. Ta se bude zabývat rasovými a ekonomickými proměnnými. Poslední část bude věnována provincii KwaZulu-Natal, která se jeví, jako jistá anomálie a s ohledem na stranu IFP je nutné ji zmínit.

Korelační analýza bude probíhat v rámci územních jednotek tzv. municipalit. Je tu použita metoda detekce územní stability od Jehličky a Sýkory (1991). Metoda není aplikována pouze na politické subjekty, ale i na proměnné. Pro politické strany je použito 50 procentní jádro, pro proměnné 50 a 75 %. Důvod rozšíření spočívá v napravení možného menšího rozptýlení a dokonalejšího kartografického zobrazení.

Vybrány jsou čtyři nejsilnější politické strany, a to African National Congress (ANC), Democratic Alliance (DA), Economic Freedom Fighters (EFF) a Inkatha Freedom Party (IFP).

Zvolený Pearsonův korelační koeficient byl již popsán v metodologické části druhé kapitoly. Zde je nutné zmínit jeho chybovost a zkreslení, které způsobuje. Koeficient měří vztah dvou proměnných, často je však ovlivněn odlehlými hodnotami a nevysvětluje vzájemný kauzální vztah. V rámci kapitoly je určité zkreslení vysvětleno nerovnou rozptýleností proměnných na jedné straně a územní podobností ideologicky odlišných stran na druhé.

Obecně platí, že čím nižší rozptýleností daná proměnná disponuje, tím je výsledná korelace méně vypovídající. Rozptýlenost názorně ukazuje následující tabulka, kde je měřena pomocí Variačního koeficientu (*cv*).

Tabulka č.18 – Použití proměnné a jejich hodnota variačního koeficientu (*cv*)

Proměnná	CV
Černí Jihoafričané	0,4012
Bílí Jihoafričané	0,9478
Barevní Jihoafričané	1,6760
Indičtí Jihoafričané	2,2584
Všichni mimo černých JA.	1,2505
Mluvčí angličtiny a afrikánštiny	1,1693
Nezaměstnanost	0,3455
Nezaměstnanost (do 26 let)	0,3380
Příjem (do 4800R nebo žádný)	0,2304

(Zdroj: vlastní zpracování, výpočty prováděny v programu MS Excel, data převzata z Electoral Commission of South Africa)

* Zvýrazněny proměnné přesahující *cv* 1,5

Tabulka č. 18 ukazuje, že výrazná nerovnoměrnost panuje mezi příslušníky barevné a zejména indické rasové skupiny. První skupina je silně orientována na západní část země, druhá na provincii KwaZulu-Natal (zde žije asi 80 % příslušníků), v menší míře Gauteng a metropolitní municipality.

Dalším problémem je možnost ideologické a voličské odlišnosti a územní podobnosti. Tabulka ukazuje územní podobnost zkoumaných stran. Jako příklad byly zvoleny volby v roce 2019.

Tabulka č. 19 – Územní podobnost vybraných politických stran ve všeobecných volbách 2019

	ANC	DA	EFF	IFP
ANC	-	-0,67*	0,40	-0,39
DA	-0,67*	-	-0,52*	-0,32
EFF	0,40	-0,52*	-	-0,16
IFP	-0,39	-0,32	-0,16	-

(Zdroj: vlastní zpracování, korelace prováděna v programu MS Excel, data převzaty z Electoral Commission of South Africa)

* (označení *) vztah DA s EFF a ANC

Problém může demonstrovat vztah stran DA a EFF. Ve spektru vybraných stran by tyto dva subjekty tvořily opačné póly. Jinými slovy tu neexistují ideologicky a voličsky tak vzdálené strany, jako tyto dvě. Navzdory tomu vykazuje DA větší spřízněnost s EFF nežli s výrazně umírněnější ANC (označeno znakem *). Důvod vztahu spočívá v tom, že obě strany zaznamenávají úspěch v městských oblastech. Vždyť v metropolitních municipalitách, kterých je osm, má EFF v rámci celé země 50% jádro podpory pěti z nich, DA v dvou a silná ANC pouze v jednom.

Navzdory těmto nedostatkům, které nejen zde, ale ve všech pracích s volebně geografickým podtextem vyskytují, se tato metodika hojně používá (např. Pink et al. 2016, Voda 2015 a další).

4.1. Rasové proměnné

4.1.1. Černí Jihoafričané

V podkapitole jsou nejprve zmíněny rasové skupiny jednotlivě, ke konci se zaměříme na jejich celkový pohled. Začneme černými Jihoafričany, kteří zároveň tvoří majoritní podíl v populaci. Již zmíněná hypotéza v teoretické kapitole očekává, že tato skupina obyvatelstva bude vykazovat silné záporné hodnoty s DA. Tato hodnota v průběhu času zůstane víceméně konzistentní.

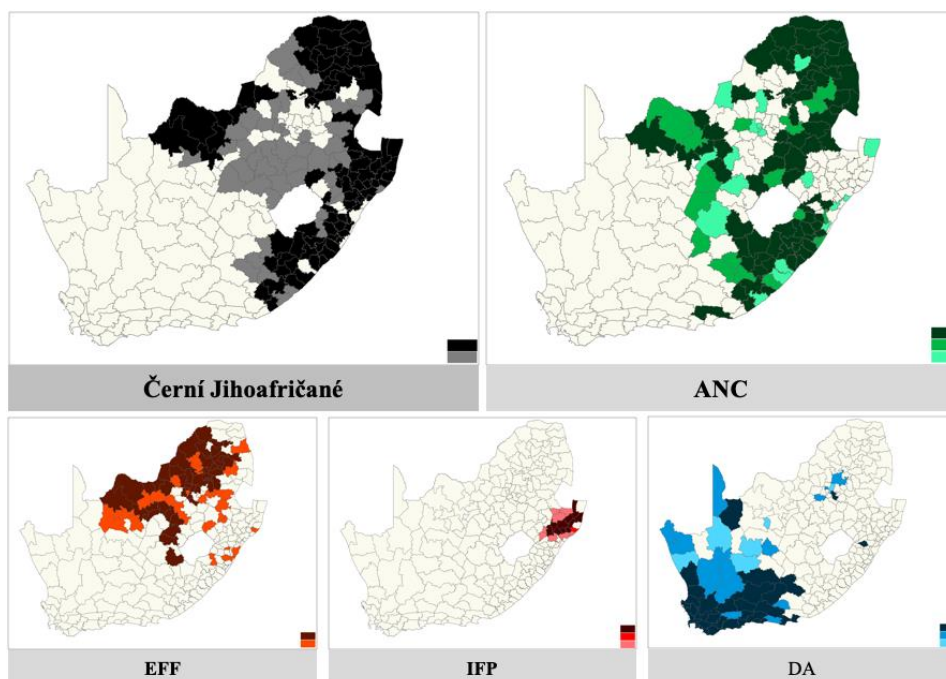
Tabulka č.20 – Korelační analýza černých Jihoafričanů a vybraných politických stran

2009			2014				2019			
ANC	DA	IFP	ANC	DA	EFF	IFP	ANC	DA	EFF	IFP
0,69	-0,93	0,30	0,64	-0,91	0,37	0,26	0,59	-0,86	0,57	0,28

(Zdroj: vlastní zpracování, korelace prováděna v programu MS Excel, data převzata z Electoral Commission of South Africa a Statistics South Africa)

Očekávání silně záporného vztahu směrem k DA a významného pozitivního vztahu ostatním zkoumaným stranám bylo očekávané a potvrdilo se. Co se týče změn v čase, na výsledné korelaci vidíme, že negativní vztah k DA postupem času oslabuje, i když v zanedbatelných rozdílech. Zajímavým trendem se jeví nečekaně silný nárůst strany EFF, která od svého vzniku zaznamenává konzistentní úspěchy. Trend u ANC je ve znamení vytrvalého poklesu. Korelace IFP nevykazuje velké hodnoty, jelikož zastoupení strany mezi všemi černými Jihoafričany je poměrně malé a koncentruje se téměř výhradně v provincii KwaZulu-Natal.

Soubor map č.14 - Komparace územního jádra černých Jihoafričanů a vytyčených politických stran

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa a Statistics South Africa)

4.1.2. Bílí Jihoafričané

Další testovanou rasovou skupinou jsou bílí Jihoafričané. Navzdory tomu, že jejich podíl v populaci je méně než 10 procent a vytrvale klesá, je z historických důvodů jejich rozptýlenost relativně rovnoměrná ($cv = 0,95$). Již zmíněná hypotéza v teoretické části stojí na tom, že příslušníci bílé rasové skupiny by měli vykazovat silné pozitivní korelace s DA a vrcholem bude v tomto případě rok 2014. V roce 2019 se předpokládá, že jistá část bílých voličů přešla k VF+, takže tento vztah oslabí.

Tabulka č.21 - Korelační analýza bílých Jihoafričanů a vybraných politických stran

2009			2014				2019			
ANC	DA	IFP	ANC	DA	EFF	IFP	ANC	DA	EFF	IFP
-0,41	0,79	-0,36	-0,54	0,78	-0,03	-0,32	-0,51	0,74	-0,22	-0,33

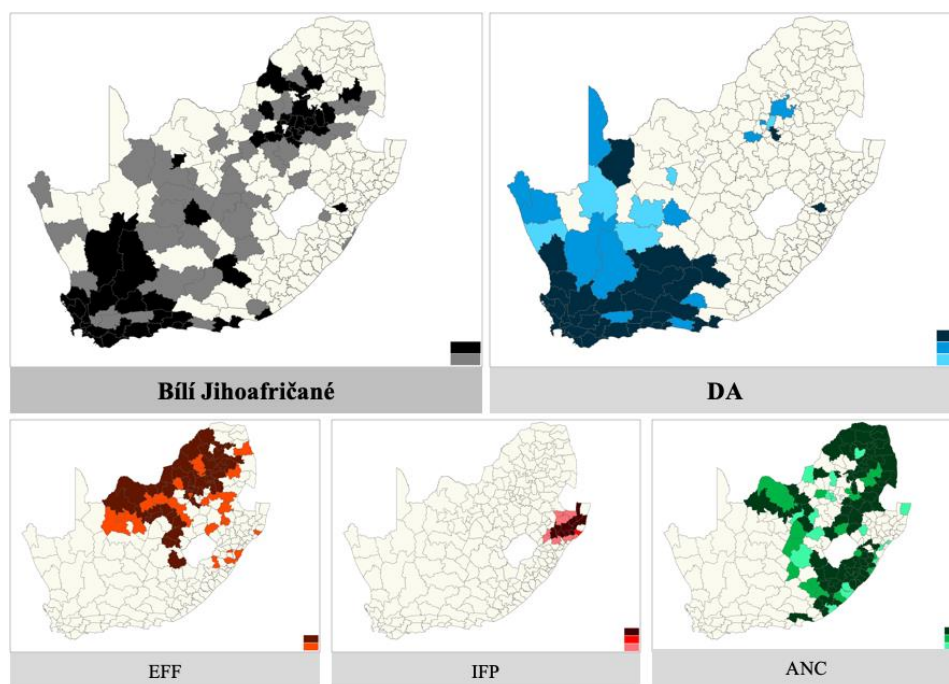
(Zdroj: vlastní zpracování, korelace prováděna v programu MS Excel, data převzaty z Electoral Commission of South Africa a Statistics South Africa)

Předpoklad rozhodně nenaplnňuje skutečnost, že od roku 2009 korelace neustále zeslabuje, i když jen velmi mírně. Nabízejí se dvě skutečnosti, které tento fenomén vysvětlují. Za prvé se jedná o přeliv určité skupiny bělochů (zejména Afrikánců) k VF+, a to zejména v roce 2019, kdy tato strana posílila, což souviselo s probíhající pozemkovou reformou. Za druhé se v rámci strany podíl voličů jiné rasové skupiny nežli bílé neustále zvětšuje. To mohou dokládat dobré výsledky DA

v oblastech (zejména Northern Cape a Kwa-Zulu Natal), kde mají barevní a indiští Jihoafričané významné podíly na obyvatelstvu. V neposlední řadě to mohou být dobré výsledky DA v rámci velkých měst, kde jsou významné podíly černošské střední třídy. Bude také záležet na následujících korelacích, které by tyto skutečnosti mohly potvrdit či vyvrátit.

Zároveň tu vidíme záporné hodnoty k zbývajícím stranám. Tyto korelace však nemají příliš velkou výpovědní hodnotu. Jak bylo zmíněno, EFF má s DA vyšší územní podobnost nežli s ANC. Navíc EFF volí stále významně menší počet voličů nežli ANC, tudíž je negativní vztah slabší. IFP je regionální strana, takže výsledky jsou zkreslené i tu. Nicméně pro práci mají tyto záporné hodnoty minimální důležitost.

Soubor map č.15 - Komparace územního jádra bílých Jihoafričanů a vytyčených politických stran

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa a Statistics South Africa)

4.1.3. Barevní Jihoafričané

U skupiny, která se koncentruje téměř výhradně na západě země, se předpokládá silný vztah k DA. Horáková (2012: 135–136) však mluví o nejednotné identitě. Pokud se toto tvrzení dá aplikovat i na volební preference, DA zde nebude jediná dominantní strana. Předpokládá se tu pozitivní vztah k DA, který bude postupně narůstat. Na druhé straně se čeká stále významný vliv ANC.

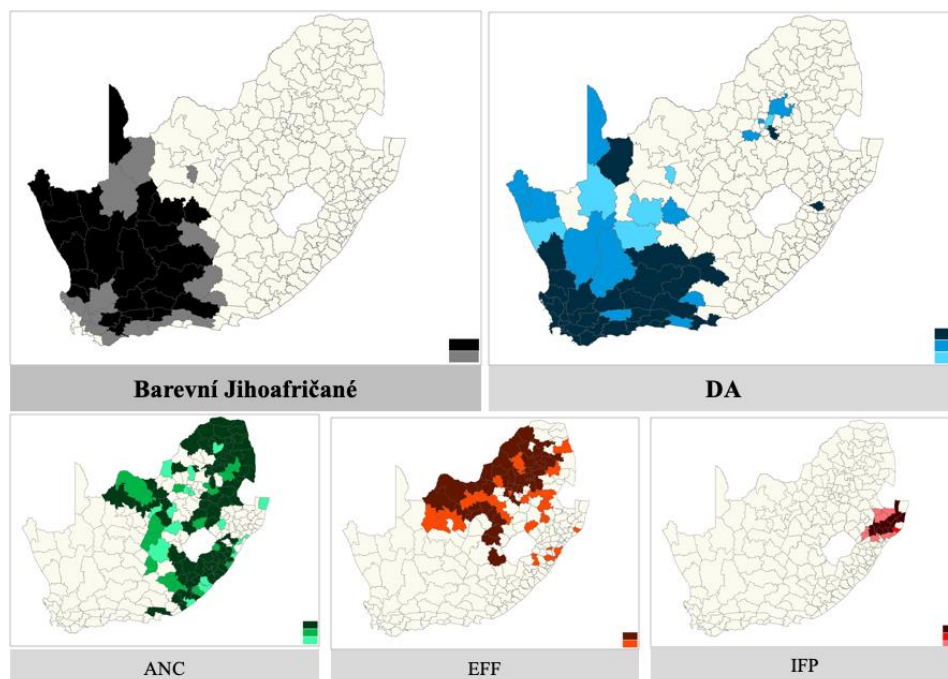
Tabulka č.22 - Korelační analýza barevných Jihoafričanů a vybraných politických stran

2009			2014				2019			
ANC	DA	IFP	ANC	DA	EFF	IFP	ANC	DA	EFF	IFP
-0,01	0,68	-0,25	0,22	0,74	-0,41	-0,22	0,13	0,81	-0,60	-0,24

(Zdroj: vlastní zpracování, korelace prováděna v programu MS Excel, data převzaty z Electoral Commission of South Africa a Statistics South Africa)

Část hypotézy ohledně DA je naplněna. Vztah je opravdu pozitivní a každé zaznamenané volby sílí. To zároveň potvrdilo minulou korelaci, jejíž výsledky hovoří o zmenšování podílu bělochů v rámci voličů DA. Ve volbách 2019 příslušníci barevné rasové skupiny dokonce vykazují vyšší spřízněnost s DA nežli bílá minorita. K tomu by bylo dobré zmínit, že tuto skutečnost umocňuje fakt, že demograficky barevná populace roste rychleji (a stejně tak i počet voličů), než bílí Jihoafričané. Tvrzení Horákové (2012) se taky potvrdilo, jelikož tu stále vidíme vliv ANC. Nárůst vlivu ANC ve volbách 2014 lze vysvětlit tím, že v roce 2009 do voleb zasáhla strana COPE, která měla u barevných významnou podporu. V roce 2014 se tito voliči (zejména z provincie Northern Cape) rozhodli pro ANC a v roce 2019 pro DA.

Soubor map č.16 - Komparace územního jádra barevných Jihoafričanů a vytyčených politických stran

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa a Statistics South Africa)

4.1.4. Indičtí Jihoafričané

Naprostá většina Indických Jihoafričanů se koncentruje v provincii KwaZulu-Natal. Zde se očekává, stejně jako u bílých a barevných nejsilnější vztah k DA. Jak

stanovila hypotéza zmíněná dříve, vztah k DA by měl postupně sílit, ale významný vliv jiných stran by měl být zachován. Zde se jedná o ANC.

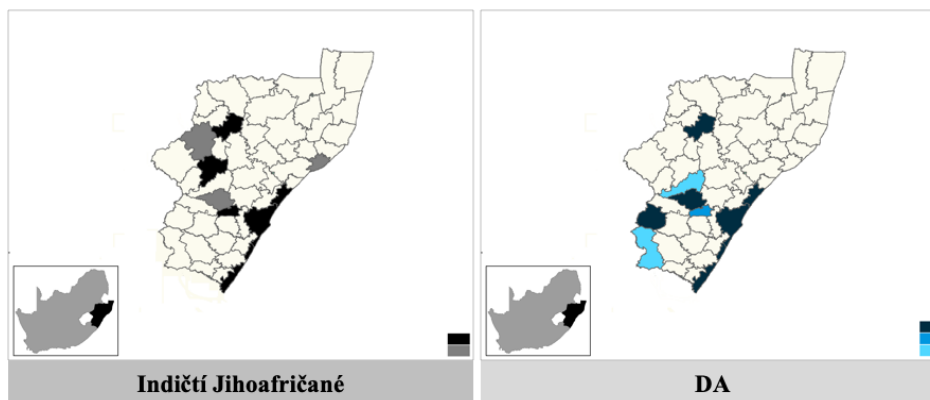
Tabulka č.23 - Korelační analýza černých Jihoafričanů a vybraných politických stran

2009			2014				2019			
ANC	DA	IFP	ANC	DA	EFF	IFP	ANC	DA	EFF	IFP
0,34	0,68	-0,57	0,12	0,84	-0,09	-0,52	0,05	0,90	0,05	-0,64

(Zdroj: vlastní zpracování, korelace prováděna v programu MS Excel, data převzaty z Electoral Commission of South Africa a Statistics South Africa)

Předpoklad spojený s DA se potvrdil a v roce 2019 Indičtí Jihoafričané dokonce disponovali silnějším vztahem nežli bílí a barevní. Obdobně, jako u barevných Jihoafričanů slabně vztah k ANC. Ten byl přitom ještě v roce 2009 relativně významný, ale o deset let později vidíme hodnotu koeficientu menší než 0,1. V tomto případě se hypotéza o vlivu ANC potvrdila jen částečně, jelikož tak nízkou hodnotu nelze označit za jakkoliv vypovídající. Co se týče záporných hodnot, nejsilnější vztah je s IFP. To potvrzuje tvrzení Horákové (2007: 127–132), která mluví o určitém napětí mezi těmito příslušníky. Jelikož se Indičtí Jihoafričané v naprosté většině koncentrují v provincii KwaZulu-Natal, je zde pro lepší přehlednost použita mapa této provincie

Soubor map č.17 - Komparace územního jádra indických Jihoafričanů a vytyčených politických stran

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa a Statistics South Africa)

4.1.5. Rasové skupiny obecně

Podkapitolu uzavírá celkový pohled na rasové skupiny. Hypotéza stanovuje, že hlavní štěpící linií by měli být černí Jihoafričané proti ostatním. Vzhledem k tomu, že testované budou všechny rasové skupiny mimo černé (tedy bílí, barevní a indičtí Jihoafričané), hypotéza logicky očekává silně pozitivní vztah k DA a negativní k ostatním.

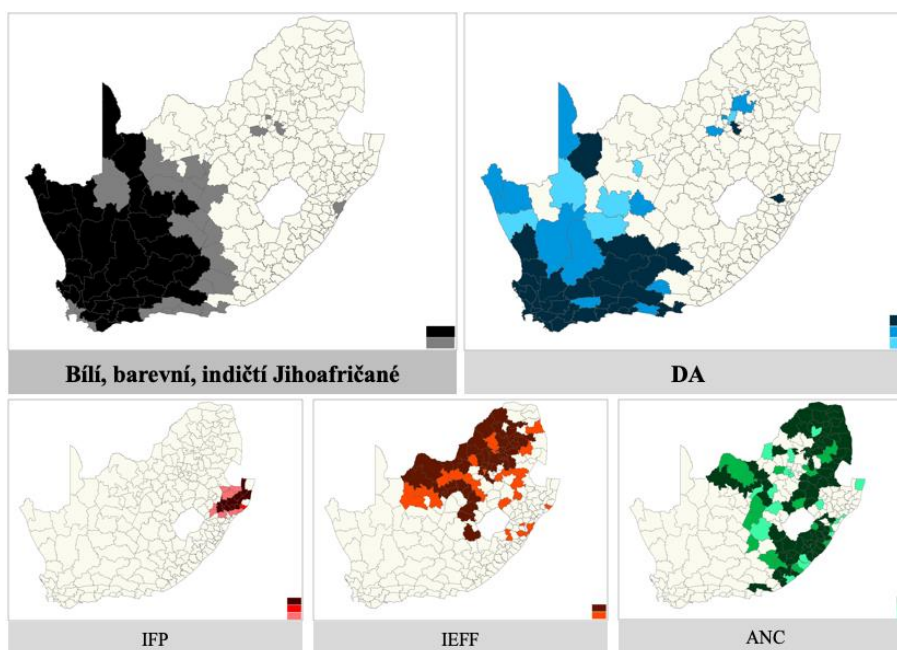
Tabulka č.24 - Korelační analýza bílých, barevných a indických Jihoafričanů a vybraných politických stran

2009			2014				2019			
ANC	DA	IFP	ANC	DA	EFF	IFP	ANC	DA	EFF	IFP
-0,69	0,80	-0,30	-0,64	0,85	-0,37	-0,26	-0,59	0,90	-0,58	-0,28

(Zdroj: vlastní zpracování, korelace prováděna v programu MS Excel, data převzaty z Electoral Commission of South Africa a Statistics South Africa)

Původní hypotéza se potvrdila, jelikož rasové skupiny (mimo černé) vykazují silné hodnoty směrem ke straně DA a více či méně záporné k ostatním stranám, což ovlivňuje rozdílnost jejich volební podpory. Pokud bychom však provedli korelaci nikoliv ke každé straně, ale uspořádanou do skupin DA a ostatní strany (ANC, EFF a IFP), vyšly by nám hodnoty pro rok 2009 -0,80, pro rok 2014 -0,85 a 2019 -0,89. To s malými odchylkami souhlasí s dosaženou hodnotou u DA, nicméně v záporných číslech. Trend za poslední tři všeobecné volby nám ukazuje, že rasové skupiny mimo černé tíhnou k DA stále více, zatímco v roce 2009 zde byla hodnota korelace 0,8 a o deset let později 0,9.

Soubor map č.18 - Komparace územního jádra bílých, barevných a indických Jihoafričanů a vymezených politických stran

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa a Statistics South Africa)

4.2. Ekonomické proměnné

4.2.1. Nezaměstnanost

Ekonomickou podkapitolu zahajuje proměnná, která se zabývá nezaměstnaností všeobecnou a u mladých lidí (do 26 let). Jak již zmiňuje hypotéza v teoretické části, předpokládá se, že nejsilnější pozitivní korelace budou vykazovat strany ANC a EFF, přičemž EFF by však měla mít nejsilnější nárůst během let 2014 a 2019. U mladých nezaměstnaných by také měly vyčnívat strany ANC a EFF. Rozdíl by měl být v tom, že EFF zde bude vykazovat ještě silnější korelace, nežli u všech nezaměstnaných.

Tabulka č. 25 - Korelační analýza nezaměstnaných a mladých nezaměstnaných (do 26 let) a vybraných politických stran

	2009			2014				2019			
	ANC	DA	IFP	ANC	DA	EFF	IFP	ANC	DA	EFF	IFP
Všechny osoby	0,43	-0,70	0,34	0,47	-0,71	0,16	0,31	0,45	-0,70	0,31	0,31
Osoby do 26 let	0,43	-0,66	0,30	0,46	-0,67	0,19	0,28	0,42	-0,67	0,35	0,28

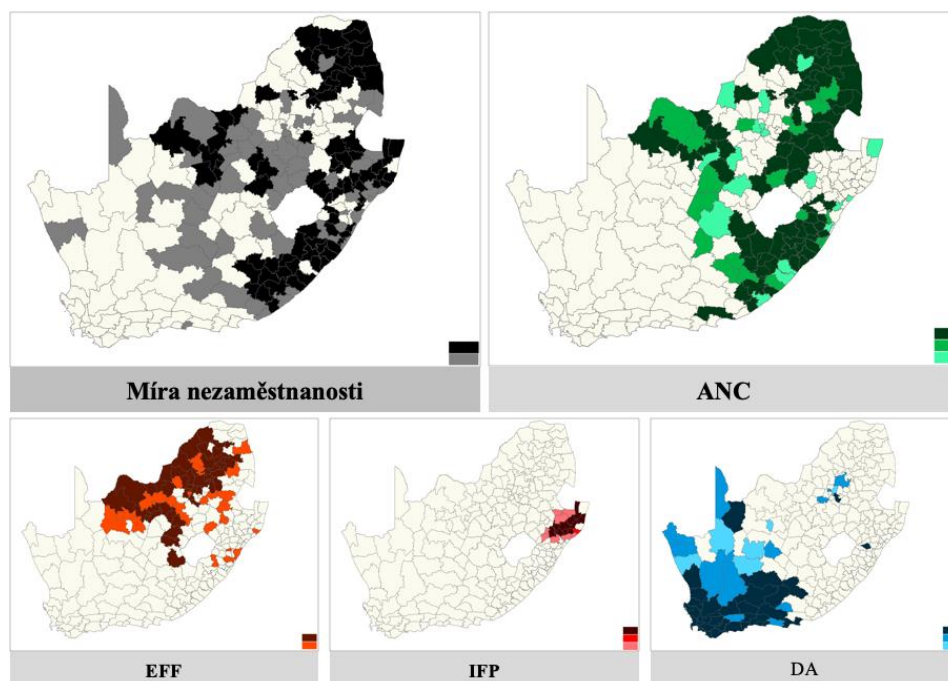
(Zdroj: vlastní zpracování, korelace prováděna v programu MS Excel, data převzaty z Electoral Commission of South Africa a Statistics South Africa)

V rámci nezaměstnaných vidíme, že ANC ve všech volbách potvrzuje nejvyšší pozitivní hodnoty (v rámci určených politických subjektů), nicméně vždy pod 0,50, ale hypotéza tu je naplněna. U EFF jsou výsledky rozporuplnější. Na jednu stranu v roce 2014 vidíme velmi slabou korelaci a tudíž rozhodně nesplňuje předpoklad toho, že zde měl být společně s ANC nejsilnější vztah. Na druhé straně zažila opravdu silný nárůst, ale vzhledem k tomu, že její hodnota v roce 2019 nijak nevyčnívá nad IFP, nemůže tvrdit, že nezaměstnané osoby nejvíce tíhnou jen k ANC a EFF.

Výsledky u mladých nezaměstnaných se již původnímu předpokladu přibližují více, ale stále nemůžeme říct, že mladí nezaměstnaní také tíhnou k ANC a EFF, jelikož IFP vykazuje srovnatelné hodnoty. Hypotéza je však naplněna ohledně tvrzení, že podpora EFF u mladých nezaměstnaných je silnější nežli u všech nezaměstnaných. EFF u této skupiny obyvatelstva opravdu vykazuje vyšší hodnoty navzdory tomu, že strany ANC a IFP to mají naopak. Je ale důležité zmínit, že rozdíly jsou velmi malé.

Hodnoty jsou u DA téměř konzistentní a drží se ve vysokých záporných hodnotách. Zajímavostí je, že podobně jako u EFF je její podpora silnější u mladých nezaměstnaných nežli u všech nezaměstnaných. Tyto rozdíly jsou však minimální.

Soubor map č.19 - Komparace územního jádra nezaměstnaných a vytyčených politických stran

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa a Statistics South Africa)

4.2.2. Domácnosti s nízkými nebo žádnými příjmy

Proměnná zabývající se chudobou je v rámci práce definovaná příjmy domácností (Statistics South Africa 2011). Jsou zde zahrnuty dva typy domácností. První typ se nevyznačuje žádnými příjmy a druhý spadá dle Statistics South Africa do nejnižšího pásma, tedy pod 4800 Randů za měsíc.

Hypotéza je podobná jako u nezaměstnanosti. Předpokládá se, že nejvyššími hodnotami se budou vyznačovat strany ANC a EFF. Během let 2014 a 2019 se předpokládá silný nárůst u EFF a naopak pokles hodnoty u ANC, jelikož k EFF by měli přecházet zejména tato část voličstva.

Tabulka č.26 - Korelační analýza domácností s nízkými příjmy (do 4800R/měsíc) nebo žádnými příjmy a vybraných politických stran

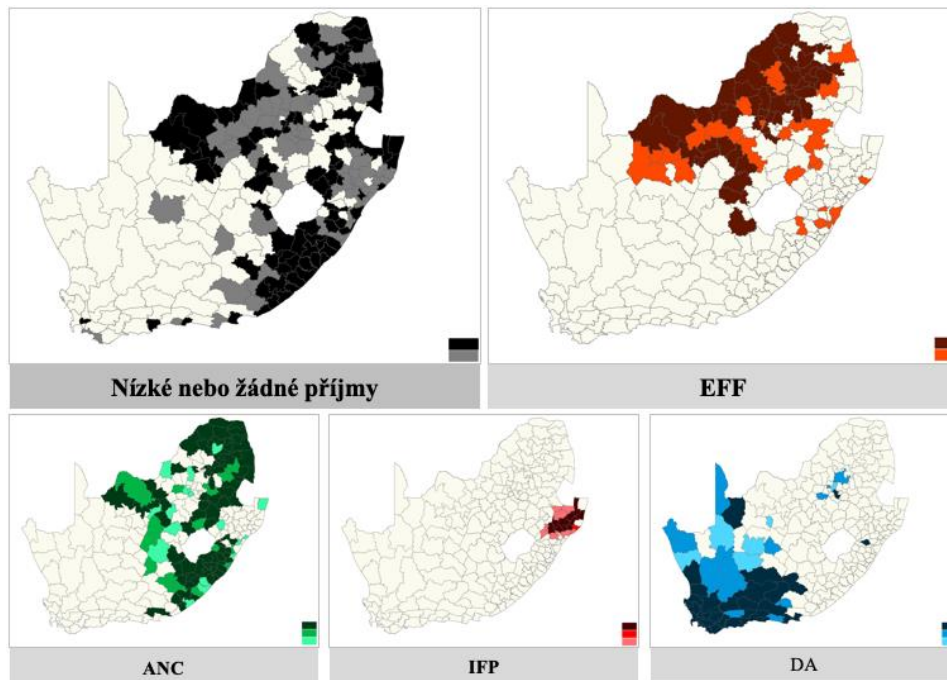
2009			2014				2019			
ANC	DA	IFP	ANC	DA	EFF	IFP	ANC	DA	EFF	IFP
0,54	-0,55	0,10	0,48	-0,55	0,31	0,07	0,32	-0,61	0,38	0,08

(Zdroj: vlastní zpracování, korelace prováděna v programu MS Excel, data převzaty z Electoral Commission of South Africa a Statistics South Africa)

Původní předpoklad se tentokrát potvrdil. Od chvíle, kdy do všeobecných voleb vstoupila strana EFF, společně s ANC svými hodnotami nad ostatními vyčnívají. Stejně tak se potvrdil předpoklad růstu u EFF, i když ne silného. V posledních volbách strana EFF dokonce vykazovala vyšší hodnoty nežli ANC, nicméně rozdíl není příliš významný a korelační analýzu mohou zkreslovat odlehle hodnoty. DA

se drží po všechny volby v záporných hodnotách, které v roce 2019 dokonce zesílily.

Soubor map č.20 - Komparace územního jádra domácností s nízkými (do 4800R/měsíc) nebo žádnými příjmy a vytyčených politických stran

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzaty z Electoral Commission of South Africa a Statistics South Africa)

4.3. Zvláštnost provincie KwaZulu-Natal

Provincie KwaZulu-Natal se oproti zbytku země jeví jako jistá anomálie. Je tu významné zastoupení Indických Jihoafričanů, které jinde v zemi nemá obdoby. U bělochů tu v naprosté většině převládá angličtina nad afrikánštinou navzdory tomu, že v zemi pouze třetina bělošské populace používá angličtinu, jako svůj první jazyk. V neposlední řadě tu vidíme značně odlišné volební chování místního černošské populace, která má silný vztah k regionální IFP. Problematika Indů je již zmíněná a běloši se zde nevyznačují jiným volebním chováním, než jinde v zemi. Proto se tato podkapitola zaměří na odlišnost volebního chování místního černošského obyvatelstva a stranu IFP.

IFP je pevnou součástí nejen jihoafrického stranického systému, ale i této práce. Nicméně v předchozích podkapitolách je spíše opomíjena a její hodnoty mohou být díky jejímu regionálnímu charakteru zkresleny. Cílem této podkapitoly je pokus o možné napravení těchto chyb.

V následující tabulce lze vidět volební zisky vybraných stran v provincii a v celé zemi během zkoumaných voleb. Důraz je zde kladen na stranu IFP, jejich výsledky jsou zde vyznačeny.

Tabulka č.27 – Porovnání volebních výsledků v KwaZulu-Natal a celé zemi

	2009			2014				2019			
	ANC	DA	IFP	ANC	DA	EFF	IFP	ANC	DA	EFF	IFP
KwaZulu-Natal	64,0	10,3	20,5	65,3	13,4	2,0	10,2	55,5	14,2	10,0	14,6
Celá země	65,9	16,7	4,6	62,2	22,2	6,3	2,4	57,5	20,8	10,8	3,4

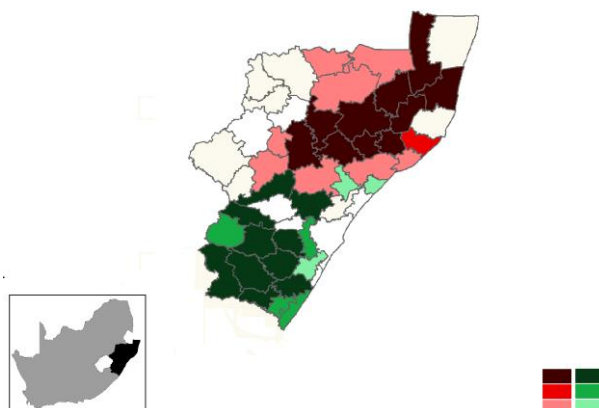
(Zdroj: vlastní zpracování, data převzata z Electoral Commission of South Africa)

*První řádek – Celostátní výsledky, druhý řádek – výsledky z provincie KwaZulu-Natal

*IFP vyznačena tučným písmem v šedém pozadí

Jak lze vidět, mezi dvě nejsilnější strany stabilně patří duo ANC a IFP. Historicky šlo o organizace mezi kterými panovala rivalita, která v zejména v období na konci Apartheidu se vyznačovala násilnými konfrontacemi. Jak ukazuje mapa níže, vymezení je značné i dnes, jelikož v žádné ze zkoumaných voleb neexistuje municipalita, kde by měly jádro podpory obě strany.

Mapa č.21 - Stabilní jádro podpory ANC (zeleně) a IFP (červeně) v provincii KwaZulu-Natal (volby 2019, 2014, 2009)

(Zdroj: vlastní zpracování, data převzata z Electoral Commission of South Africa)

Provincie je rozdělena na sever ovládaný IFP a jih ANC. U strany IFP vychází podpora z většiny bývalého bantustanu KwaZulu, naopak podpora ANC z bantustanu Transkei a jižní části KwaZulu. V roce 2019 je tu významný nárůst podpory strany EFF, která těží zejména z metropolitní municipality eThekweni, jejíž součástí je i velkoměsto Durban. Dále těží spíše z území ovládaného ANC.

Nyní se pojďme přesunout k samotným proměnným. Jelikož se podkapitola zaměřuje na místní černošské obyvatelstvo, zkoumání podpory strany DA a demografických proměnných by zde nemělo příliš význam a proto bude pracovat s ekonomickými proměnnými nezaměstnanosti a chudoby (výdělek domácnosti žádný nebo pod 4800R za měsíc). Ty zobrazují následující tabulky.

První tabulka je věnována nezaměstnanosti a druhá výši příjmů. Hypotéza u obou zní stejně. Předpokládá se, že nejsilnější pozitivní korelace bude zaznamenána u IFP, ale u EFF je předpokládán nejvýznamnější nárůst mezi let 2014 a 2019.

Tabulka č.28 - Korelační analýza nezaměstnaných a mladých nezaměstnaných (do 26 let) a vybraných politických stran v rámci provincie KwaZulu-Natal

	2009		2014			2019		
	ANC	IFP	ANC	EFF	IFP	ANC	EFF	IFP
Všechny osoby	-0,36	0,51	-0,27	-0,35	0,41	-0,26	-0,20	0,41
Osoby do 26 let	-0,27	0,49	-0,26	-0,32	0,41	-0,26	-0,17	0,40

(Zdroj: vlastní zpracování, korelace prováděna v programu MS Excel, data převzata z Electoral Commission of South Africa a Statistics South Africa)

Tabulka č.29 - Korelační analýza domácností s nejnižšími příjmy (do 4800R/měsíc) nebo s žádnými příjmy a vybraných politických stran v rámci provincie KwaZulu-Natal

2009		2014			2019		
ANC	IFP	ANC	EFF	IFP	ANC	EFF	IFP
0,13	-0,04	0,16	0,05	-0,09	0,15	0,20	-0,06

(Zdroj: vlastní zpracování, korelace prováděna v programu MS Excel, data převzaty z Electoral Commission of South Africa a Statistics South Africa)

U nezaměstnanosti byl předpoklad naplněn. IFP zde vykazuje jako jediná strana pozitivní hodnoty. Předpokládaný nárůst se potvrdil i u EFF, i když zatím pouze v rámci negativních hodnot.

U druhé tabulky, která se zabývá výší příjmů se předpoklad nepotvrdil. IFP zde jako jediná strana dosahuje negativních hodnot. Zde se nabízí otázka, proč tomu tak je, když IFP vykazuje nejvyšší hodnoty nezaměstnanosti. Nejpravděpodobnější odpovědí by mohl být místní komunitní systém, který funguje zejména v municipalitách, které se řadí do volebního jádra IFP. Kupříkladu komunita Ingonyama Trust vlastní asi 30% veškeré půdy v KwaZulu-Natal a svým členům zajišťuje hmotné zabezpečení. V těchto municipalitách je tak formální nezaměstnanost vysoká, ale hmotné zabezpečení zajišťuje komunita. EFF zde sice zaznamenala nárůst, ale stále se pohybuje ve velmi malých hodnotách, které nemusí být vypovídající (viz. Ingonyama Trust 2020).

Závěr

Pro práci zabývající se volební geografii Jihoafrické republiky byly zvoleny dvě výzkumné otázky, které udávaly směr tohoto projektu. Úkolem první otázky byla detekce území stabilní podpory zkoumaných stran a zaznamenání změn v posledních třech všeobecných volbách. Druhá otázka se pokusila zodpovědět, jaké faktory jsou nejdůležitější pro volební rozhodování v současné Jižní Africe. Mezi zkoumané strany patřily čtyři nejvýznamnější subjekty African National Congress (ANC), Democratic Alliance (DA), Economic Freedom Fighters (EFF) a Inkatha Freedom Party (IFP). Mezi vybrané volby patřily tři poslední všeobecné volby z let 2009, 2014 a 2019.

Práce se nejprve zabývala detekcí územní stabilní podpory. ANC je již od začátku demokratické éry Jižní Afriky nejsilnější stranou a tento status i udržuje i v současnosti, i když zažívá nemalý pokles. Obecně je strana výrazně úspěšnější na východě země. Její územní voličského jádro je relativně rozlehlé a drží se v provinciích Limpopo, Mpumalanga, North West a Eastern Cape. Ze zkoumaných voleb lze tvrdit, že jádro územně oslabuje v Limpopo, North West, Mpumalanga, ale je stabilní a dokonce se do jisté míry rozšiřuje v jižní provincii Eastern Cape. Jádro se ve zkoumaných volbách příliš neměnilo příliš neměnilo, což potvrzují vysoké korelační hodnoty.

Opoziční DA do značné míry geograficky kontrastuje s ANC. Její hlavní podpora totiž leží na západě země v provinciích Western Cape, Northern Cape a Eastern Cape. Významných zisků se straně dostává i v hustě zalidněném Gautengu. Do roku 2014 byla strana velmi úspěšná a její volební jádro rychle rostlo, nicméně v roce 2019 poprvé zažila pokles. Tento pokles způsobil, že volební centrum v Gautengu oslabilo, ale posílilo na západě země, to zejména v provinciích Northern Cape a Eastern Cape, kdy v mnoha municipalitách docházelo k minimálním propadům nebo dokonce nárůstům. Nárůsty byly zjevné i v municipalitách, kde měla DA tradičně nízké zisky. To způsobilo, že územní rozptýlenost strany ve všech zkoumaných volbách rostla.

Strana EFF je v jihoafrickém stranickém systému relativně krátce. Za tu dobu však výrazně posílila, tudíž se územní shoda nevyznačuje tak vysokými hodnotami, jako u předchozích stran a obvody se významnou podporou rychle mění svůj počet.

Centrum strany za poslední dvě volby můžeme vymežit na severovýchodě země zahrnující provincie Limpopo, Gauteng a North West. Tyto provincie tvořily hlavní jádro strany ve volbách 2014, ale v roce 2019 se jádro rozrůstá směrem na jih, zejména do provincií KwaZulu-Natal a Eastern Cape.

IFP se vyznačuje velmi regionálním charakterem, což potvrzují i hodnoty variačního koeficientu. Centrum strany se drží ve střední a východní části KwaZulu-Natal. Krom KwaZulu-Natal má strana významné výsledky v Gautengu a Mpumalanze.

Druhá výzkumná otázka práce se zabývala faktory, které ovlivňují příslušnost voličů k určité politické straně. Zde je důležité zmínit, že výsledky mohly být do jisté míry pochybné. To způsobuje samotná nedokonalost Pearsonova korelačního koeficientu, který je citlivý na odlehle hodnoty a sám o sobě nevysvětluje kauzalitu. Dále to mohou být samotné obvody, které nám kvůli své velikosti nejsou vždy schopny poskytnout výsledky s dostatečnou vypovídající hodnotou.

Pro zodpovězení otázky byly vybrány nejvíce zmiňované linie, které jsou v jihoafrickém diskurzu považovány za etablované. Jsou jimi rasové a socioekonomické. V rámci rasové problematiky byly testovány všechny jednotlivé rasové skupiny tak, jak je vykresluje statistický úřad Jihoafrické republiky.

U černých Jihoafričanů bylo předpokládáno, že budou vykazovat vysoké záporné hodnoty k DA a ty v průběhu voleb měly zůstat konzistentní. Předpoklad se potvrdil, nicméně vztah k DA se stává čím dál více pozitivním, i když v minimálních meziročních rozdílech. Nejvyšších pozitivních hodnot dosahovala strana ANC, ale v posledních volbách ztrácela na úkor EFF. U bílých, barevných a indických Jihoafričanů byly hypotézy velmi podobné. Očekával se tu silný pozitivní vztah k DA. U bílých Jihoafričanů se očekával negativní vztah k ostatním stranám, nicméně u barevných a indických se stále předpokládal vliv ANC. Silné vazby na DA se u všech třech rasových skupin potvrdily. Pozoruhodné však bylo, že zatímco se hodnoty DA u bílých Jihoafričanů snižují, u ostatních stoupají a v posledních volbách vykazují barevná a indická minorita vyšší hodnoty nežli bílá. Jejich podíl se v rámci voličské základny DA neustále zvyšuje. Vliv ANC u barevné a indické minority slábne a v posledních volbách vykazuje tak nízké korelace, že se dá sotva mluvit o nějakém vlivu. Součástí této podkapitoly byl i pohled na rasové skupiny obecně. Zde hypotéza předpokládala, že štěpící linie probíhá mezi černými

Jihoafričany (kteří volí zejména ANC, EFF a IFP) a příslušníky ostatních rasových skupin (volíci zejména DA). To bylo potvrzeno silnou korelační hodnotou 0,90 pro DA (-0,89 pro ostatní strany) s rostoucím trendem.

Po rasové tematice bylo přikročeno k ekonomické. Konkrétně byly korelovány proměnné nezaměstnanosti a výše příjmů. Vzhledem ke zkreslení výsledků byla vyjmuty proměnné odkazující se na vzdělání, které v rámci municipalit ztrácí výpovědní hodnotu. V rámci nezaměstnanosti probíhala dvojitá korelace u všech nezaměstnaných a mladých nezaměstnaných. Důvodem bylo zvýraznění rozdílů u EFF. Hypotéza stanovila, že nezaměstnaní budou vykazovat pozitivní korelace s ANC a EFF, v rámci změn zde bude EFF zažije nárůst. U mladých nezaměstnaných byly předpoklady podobné s tím rozdílem, že vztah k EFF bude ještě silnější. U ANC se hypotézu podařilo naplnit, u EFF již ne, jelikož strana i v roce 2019 vykazovala přes zjevný růst nízké hodnoty. U mladých nezaměstnaných se již výsledky více přibližují původnímu předpokladu, přesto nemůžeme říci, že hodnoty spojené s ANC a EFF vyčnívají nad ostatní. EFF zde však vykazuje vyšší hodnoty nežli u všech nezaměstnaných, což by mohlo potvrzovat její popularitu u mladých osob.

U výše příjmů se operovalo s domácnostmi s nejmenšími nebo žádnými příjmy. U této skupiny obyvatelstva se stejně, jako u nezaměstnanosti předpokládal nejsilnější vztah k ANC a EFF. Tentokrát byl předpoklad splněn. V roce 2019 dokonce strana EFF vykazovala vyšší hodnoty nežli ANC. Naopak k DA zůstává silný negativní vztah a mírně se prohlubuje.

Vzhledem k regionálnímu charakteru strany IFP, která má podporu téměř převážně v provincii KwaZulu-Natal, byla pro zvýraznění výsledků této strany přidána další podkapitola. Byly zde korelovány výsledky pouze v provincii KwaZulu-Natal. Podkapitola byla také přednostně zaměřena na místní černošské obyvatelstvo, tudíž byla vyjmuta strana DA. Testována byla nezaměstnanost a výše příjmů. Jak u nezaměstnanosti, tak výše příjmů bylo předpokládáno, že IFP zde bude dosahovat nejvyšších hodnot. To se potvrdilo u nezaměstnanosti, i když právě zde byl zaznamenán významný růst u EFF. Jisté pochyby vzbuzovala proměnná výše příjmů (tedy domácnosti s nízkými nebo žádnými příjmy), kde IFP dosahovala záporných hodnot. Nejpravděpodobnějším

vysvětlení spočívá v komunitním systému, který zajišťuje hmotnou podporu, ale dle oficiálních statistik zůstávají tyto osoby zůstávají nezaměstnané.

V rámci této práce, jejíž výsledky jsou limitovány výše zmíněnými skutečnostmi se ukázalo, že v současné Jižní Africe se stále zdají být lepšími prediktory voleb demografické proměnné dle rasového klíče nežli ekonomické. Zatímco linie černí Jihoafričané (volící ANC, EFF a IFP) proti ostatním rasovým skupinám (volící DA) se vyznačuje hodnotou 0,90 k DA a -0,89 (2019) k ostatním stranám. V rámci ekonomických proměnných bylo dosahováno vyšších hodnot u nezaměstnanosti (tedy linie nezaměstnaných proti zaměstnaným), zde mluvíme o hodnotě -0,70 k DA a 0,70 k ostatním stranám (2019). V případě výše příjmů mluvíme o ještě nižších hodnotách.

Zdroje

Prameny

Internetové zdroje

1. African National Congress. 2019. *2019 Election Manifesto: Let's grow South Africa Together*. Johannesburg. Dostupné na: <https://www.power987.co.za/wp-content/uploads/2019/01/ANC-2019-election-manifesto-booklet.pdf>
2. African National Congress. <https://www.anc1912.org.za/>
3. Democratic Alliance. 2019. *The Manifesto for Change*. Cape Town. Dostupné na: <https://cdn.da.org.za/wp-content/uploads/2019/02/22160849/A4-Manifesto-Booklet-Digital.pdf>
4. Democratic Alliance. <https://www.da.org.za/>
5. Economic Freedom Fighters. 2019. *2019 Election Manifesto: Our Land and Jobs now! Peoples Manifesto and a Plan of Action*. Johannesburg. Dostupné na: <https://www.power987.co.za/wp-content/uploads/2019/02/EFF-election-manifesto-document-2019.pdf>
6. Economic Freedom Fighters. <https://effonline.org/>
7. Electoral Commission of South Africa. <http://www.elections.org.za/content/default.aspx>
8. Electoral Geography 2.0. <https://www.electoralgeography.com/>
9. Helen Suzman Foundation. <https://hsf.org.za/>
10. Ingonyama Trust. <https://www.ingonyamatrust.org.za/>
11. Inkatha Freedom Party. 2019. *Inkatha Freedom Party 2019 Election Manifesto*. Durban. Dostupné na: <http://www.ifp.org.za/wp-content/uploads/2019/03/IFP-Election-Manifesto-for-2019.pdf>
12. Inkatha Freedom Party. <http://www.ifp.org.za/>
13. Inter-Parliamentary Union. <https://www.ipu.org/>
14. Municipalities of South Africa. <https://municipalities.co.za/>
15. South African Government. 2019. *Official Guide to South Africa 2018/2019: Provinces*. Dostupné na:

<https://www.gcis.gov.za/sites/default/files/docs/resourcecentre/pocketguide/2012/17-Provinces-2018-19%28print%29.pdf>

16. South African Government. <https://www.gov.za/>
17. South African History Online. <https://www.sahistory.org.za/>
18. Statistics South Africa. <http://www.statssa.gov.za/>

Noviny

1. Mkentane, Luyolo. 2019a. „Mangosuthu Buthelezi steps down as IFP leader after 44 years at the helm.“ *BussinessLive*, 24.8.2019. Dostupné na: <https://www.businesslive.co.za/bd/national/2019-08-24-prince-mangosuthu-buthelezi-steps-down-as-ifp-leader-after-44-years-at-the-helm/>
2. Flanagan, Jane. 2014. „Why white South Africans are coming home.“ *BBC*, 3.5.2014. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-africa-27252307>

Working papers

1. Cheeseman, Nicholas, Ford, Robert. 2007. *Ethnicity as a Politic Cleavage*. Working Paper 83, The Institutie for Democracy in South Africa (IDASA). Dostupné na: <https://www.files.ethz.ch/isn/91891/AfropaperNo83.pdf> (10.3.2020)

Literatura

1. Del Boca, Angelo a Giovana, Mario. 1969. *Fascism Today: A world survey*. Pantheon.
2. Essop, Tasneen. 2015. „Populism and the Political Character of the Economic Freedom Fighters-a View from the Branch.“ *Labour Capital and Society. Travail capital et société* 48 (č.1-2).
3. Garcia Rivero, Carlos. 2006. „Race, Class and Underlying Trends in Party Support in South Africa.“ *Party Politics* 12, č.1.
4. Gibson, James, Amanda, Gouws. 2002. *Overcoming Intolerance in South Africa*. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Hendl, Jan. 2012. *Přehled statistických metod zpracování dat*. Praha: Portál

6. Heribert, Adam. 1995. „The politics of ethnic identity: Comparing South Africa.“ *Ethnic and Racial Studies* 18, č.3. 457-475.
7. Horáková, Hana. 2007. „„Rasa“ a rasismus v Jižní Africe.“ *Sociální Studia* 2007, č.4. 113-129.
8. Horáková, Hana. 2008. „Contested language: Nuwe Afrikaanse Beweging in a New South Africa.“ In: *Viva Africa 2008: Proceedings of the IIIrd International Conference on African Studies*. Plzeň: ADELA Publishing, 2008, s. 183-203.
9. Horáková, Hana. 2012. „Social identification and Nationalist Discourses in Post-Apartheid South Africa.“ In: *Multiple Identities in Post-Colonial Africa*. Ed. Vlastimil Fiala. Hradec Králové: Publishing House Moneta FM. 122-141.
10. Horáková, Hana. 2018. Challenges to Political Cosmopolitanism: The Impact of Racialised Discourses in Post-Apartheid South Africa. *Modern Africa: Politics, History and Society* 2018 6, č. 2. 95-118.
11. Horowitz, Donald L. 1985. *Ethnic Groups in Conflict*. Berkeley: University of California Press.
12. Hulec, Otakar. 2010. *Dějiny Jihoafrické republiky*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny.
13. Jehlička, Petr a Sýkora, Luděk. 1991. „Stabilita regionální podpory tradičních politických stran v českých zemích (1920–1990).“ In: *Sborník České geografické společnosti*. Ed. Václav Gardavský. Praha: Geografický ústav ČSAV, 81–95.
14. Johnston, Ronald J. 2000. „Electoral geography.“ In *The Dictionary of Human Geography*. Ed. Ronald J. Johnston (et al.). Oxford: Blackwell Publishing. 204-205.
15. Kostecký, Tomáš. 2014. *Koho volí Vaši sousedé? Prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny*. Praha: Sociologické nakladatelství.
16. Lipset, Martin Seymour a Rokkan Stein. 1967. *Party systems and voter alignments: cross-national perspectives*. New York: Free Press.

17. Mareš, Petr, Rabušič, Ladislav, Soukup, Petr. 2015. *Analýza sociálněvědních dat (nejen) v SPSS*. Brno: Masarykova univerzita.
18. Mbete, Sithembile. 2015. „The Economic Freedom Fighters: South Africa’s Turn Towards Populism?“ *Journal of African Elections* 14, č.1. Dostupné na:
https://www.researchgate.net/publication/307824980_The_Economic_Freedom_Fighters_South_Africa's_Turn_Towards_Populism
19. Mottiar, Shauna. 2015. „The Democratic Alliance and the Role of Opposition Parties in South Africa.“ *Journal of African Elections* 14, č.1. Dostupné na:
https://www.researchgate.net/publication/307824981_The_Democratic_Alliance_and_the_Role_of_Opposition_Parties_in_South_Africa
20. Myburgh, James. 2005. *The National African Congress and the Evolution of South Africa’s One Party Dominant System*. Příspěvek přednesený na semináři ECPR Granada, Granada duben 2005. Dostupné na:
<https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/56f77ccc-91f9-40e5-8fc8-d139087ca431.pdf>
21. Pimstone, Millie, Shain, Milton. 2005. *Helen Suznam: Fighter for Human Rights*. Cape Town: Kaplan Center.
22. Pink, Michal a kol. 2012. *Volební mapy České a Slovenské republiky po roce 1993: vzorce, trendy, proměny*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
23. Pink, Michal. 2005. *Současné přístupy k volební geografii*. In: *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Eds. Maxmilián, Strmiska a Petr, Fiala. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 148-162.
24. Pink, Michal. 2008. *Volební geografie Francie – případová studie Alsaska a Akvitánie*. Brno: Masarykova univerzita.
25. Piper, Laurence. 2005. „The Inkatha Freedom Party: Between the Impossible and the Ineffective.“ In: *Electoral Politics in South Africa*:

- Assessing the First Democratic Decade*. Eds. Jessica Piombo a Lia Nijzink.“ New York: Palgrave Macmillan.
26. Pressly, D. 2013. *Owning the future: Lindiwe Mazibuko and the changing face of the DA*. Cape Town: Kwela Books.
 27. Riegl, Martin. 2014. „Parlamentní volby v JAR ve znamení oslabené menšiny Afrického národního kongresu?“ *Acta Politologica* 6, č.1. Dostupné na: <https://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00624.pdf>
 28. Ronza W., Rocco. 2016. „Race, Inequality and Civil Unrest: Social Tensions on the Rise.“ In *South Africa: The Need for Change*. Ed. Giovanni Carbone. Milano: Ledizioni LediPublishing. 75-93.
 29. Rudwick, Stephanie Inge. „Language, Class and Racial Mobility in South Africa.“ In: *Africa on the Move: Shifting Identities, Histories, Boundaries*. Münster: LIT Verlag, 2019, s. 93-109.
 30. Rule, Stephen. 2017. „Geography and voting: the growth of urban opposition in South Africa two decades after democratisation.“ *The South African Geographic Journal* 100, č.1. 1-21.
 31. Singo, Leyio. 2014. „Julius Malema: A Racist or a Nationalist?“ *African Review* 41, č.2. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/336681216_Julius_Malema_A_Racist_or_a_Nationalist
 32. Southall, Roger. 2009. *Zunami: The 2009 South African Election*. Jacana Media.
 33. Southall, Roger. 2014. *Election 2014: South Africa*. Jacana Media.
 34. Sylvester, Justin. 2009. Understanding issues of race and class in Election '09. NGO Pulse. Dostupné na: <http://www.ngopulse.org/sites/default/files/RaceClass%20election%20brief.pdf> (10.3.2020)
 35. Taylor, Peter J., Flint, Colin. 2000. *Political geography: World-economy, nation-state and locality*. Harlow: Prentice Hall.
 36. Thompson, Leonard. 2000. *A history of South Africa*. New Haven: Yale University Press.

37. Vale, Peter, Barrett, Georgina. 2009. „The curious career of an African modernizer: South Africa's Thabo Mbeki.“ *Contemporary Politics* 15, č.4. 445-460. Dostupné na:
https://www.researchgate.net/publication/232856175_The_curious_career_of_an_African_modernizer_South_Africa's_Thabo_Mbeki
38. van Baalen, Sebastian. 2014. „The Microdynamics of Conflict Escalation: The Case of ANC-IFP Fighting in South Africa in 1990.“ *Pax et Bellum Journal* 1, č.1. 14-20. Dostupné na:
https://www.researchgate.net/publication/308627174_The_Microdynamic_s_of_Conflict_Escalation_The_Case_of_ANC-IFP_Fighting_in_South_Africa_in_1990
39. van Wyk, Ilana. 2019. „Jacob Zuma’s Shamelessness.“ In: *Conspicuous Consumption in Africa*. Eds. Deborah Posel a Ilana van Wyk. Johannesburg: Wits University Press, 112-132.
40. Voda, Petr. 2015. *Jaká je role postkomunismu? Volební geografie České a Rakouské republiky 1990-2013*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
41. Wright, Jonathan Haydn Faure. 2014. „The type of government in the Republic of South Africa - Examining the presence of federal and unitary state elements in the republic.“ University of Stellenbosch.
42. Zimák, Alexandr. 2003. *Stručná historie států: Jihoafrická republika*. Praha: Libri.

Seznam zkratek

ANC	African National Congress
ANCYL	African National Congress Youth League
COPE	Congress of the People
DA	Democratic Alliance
DP	Democratic Party
EFF	Economic Freedom Fighters
IFP	Inkatha Freedom Party
JAR	Jihoafriická republika
NFP	National Freedom Party
NNP	New National Party
NP	National Party
PFP	Progressive Federal Party
Stats SA	Statistics of South Africa
VF+	Freedom Front Plus (afrikánsky Vryheidsfront Plus)